

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Institut prezidenta republiky v právním řádu České republiky z hlediska jeho volby

Autor: Natálie Huptychová
Vedoucí práce: Mgr. Denisa Cívínová

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Natálie Huptychová

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Institut prezidenta republiky v právním řádu České republiky z hlediska jeho volby

Název anglicky

Institution President of the Republic in the legal order of the Czech republic from the point of view its election

Cíle práce

Cílem práce je zjistit, zda-li průběh první přímé volby v České republice na funkci prezidenta republiky v roce 2013 probíhal v souladu s platnými právními předpisy České republiky.

Metodika

Pro teoretickou část bude použita metoda literární rešerše. Pro praktickou část pak bude použita analýza a komparace zjištěného skutečného stavu s právními předpisy, a syntéza, tedy vyhodnocení výstupů literární rešerše, analýzy a komparace dat.

Doporučený rozsah práce

30 – 40

Klíčová slova

Prezident republiky, volby 2013, přímá volba, volební kampaň, právní řád České republiky, kandidáti na prezidenta, financování volební kampaně, transparentní účet

Doporučené zdroje informací

BUDINSKÝ, Libor. Deset prezidentů. Vyd. 2., rozš. V Praze: Knižní klub, 2008, 292 s. ISBN 978-80-242-2142-7.

České prezidentské volby v roce 2013. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2013, 253 s., viii s. obr. příl. ISBN 978-80-7325-325-7.

CHARVÁT, Jakub a Petr JUST. První přímá volba prezidenta ČR v roce 2013: cesta k jejímu zavedení a okolnosti a politické důsledky první přímé volby. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 245 s. ISBN 978-80-86855-96-7.

KOUDELKA, Zdeněk. Prezident republiky. Praha: Leges, 2011, 223 s. ISBN 978-80-87212-95-0.

Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech – Česká republika v komparativní perspektivě. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2008, 399 s. ISBN 978-80-7363-179-6.

Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008, 236 s. ISBN 978-80-210-4520-0.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Denisa Cívínová

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2015

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Institut prezidenta republiky v právním řádu České republiky z hlediska jeho volby" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. března 2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí práce Mgr. Denise Cívínové za odborné rady, pomoc a konzultace, kterými mně pomohla k vypracování této bakalářské práce.

Institut prezidenta republiky v právním řádu České republiky z hlediska jeho volby

Institution President of the republic in the legal order in the Czech Republic from the point of view its election

Souhrn

Tato bakalářská práce je zaměřena na institut prezidenta republiky, a to především z hlediska jeho volby. V první části se zaměřuje na institut prezidenta v Ústavě České republiky, a na volbu prezidenta republiky. V praktické části se práce zaměřuje konkrétně na první přímou volbu prezidenta republiky v České republice, která proběhla v roce 2013. Zjišťuje informace o kandidátech, kteří v roce 2013 kandidovali, o jejich nominaci, průběhu kampaní, financování kampaní, a kontrole financování těchto kampaní. Na základě zjištěných informací pak vyhodnocuje kampaně kandidátů, a porovnává zjištěné informace s teoretickými východisky z teoretické části práce, a zkoumá, zdali průběh přímé volby prezidenta v roce 2013 probíhal v souladu s platnými právními předpisy České republiky.

Summary

This bachelor thesis is focused on a president, especially from the point of view its election. The first part focuses on the institute of president in the Czech Constitution, and the election of the president. The practical part focuses specifically on the first direct election of the president to the Czech Republic, which took place in 2013. Gives information about the presidential candidates, who were candidates in 2013, their nomination during the campaign, campaign financing, and control the financing of these campaigns. Based on the information then evaluates the candidates' campaigns, and compares the detected information with the theoretical bases of the theoretical part, and examines if the course of direct presidential election in 2013 was conducted in accordance with the applicable laws of the Czech Republic.

Klíčová slova: Prezident republiky, volby 2013, přímá volba, volební kampaň, právní řád České republiky, kandidáti na prezidenta, financování volební kampaně, transparentní účet

Keywords: President of the Republic, elections 2013, direct election, voting campaign, legal order in the Czech Republic, presidential candidates, campaign financing, transparent account

Obsah

1	Úvod	5
2	Cíl práce a metodika.....	6
3	Prezident v Ústavě České republiky.....	7
3.1	Postavení prezidenta	7
3.2	Kontrasignace	8
3.3	Prezident a jeho vztah k zahraničí	9
3.3.1	Zastupování státu	10
3.3.2	Vyhlášení a ukončení války	10
3.3.3	Uznání státu	11
3.3.4	Sjednávání a ratifikace mezinárodních smluv	11
3.4	Vztah prezidenta k parlamentu	12
3.5	Prezident a vláda.....	13
3.6	Prezident a vztah k ozbrojeným silám	14
3.7	Prezident a soudy	14
3.8	Jiné pravomoci a práva prezidenta.....	15
3.8.1	Odpovědnost prezidenta republiky	16
3.8.2	Kancelář prezidenta republiky	16
3.9	Volba prezidenta republiky.....	17
3.9.1	Proces volby do roku 2012	17
3.9.2	Dřívější diskuze k přímé volbě prezidenta republiky	18
3.9.3	Zákon o přímé volbě prezidenta republiky	18
4	Přímá volba prezidenta v roce 2013.....	23
4.1	Kandidáti na prezidenta republiky v roce 2013, jejich nominace a volební kampaně.....	23
4.1.1	Jana Bobošíková	24
4.1.2	Jan Fisher	25
4.1.3	Přemysl Sobotka	26
4.1.4	Zuzana Roithová	27
4.1.5	Jiří Dienstbier.....	28
4.1.6	Tatána Fisherová	29

4.1.7	Vladimír Franz.....	30
4.1.8	Karel Schwarzenberg.....	31
4.1.9	Miloš Zeman.....	33
4.2	Financování kampaně kandidátů, kteří postoupili do druhého kola.....	34
4.2.1	Financování kampaně Karla Schwarzenberga.....	34
4.2.2	Financování kampaně Miloše Zemana.....	35
4.3	Hodnocení kampaní kandidátů na prezidenta.....	37
4.4	Audit účetnictví kandidátů.....	38
5	Výsledky a doporučení.....	40
6	Závěr.....	43
7	Seznam použitých zdrojů.....	44
7.1	Literatura.....	44
7.2	Právní předpisy.....	45
7.3	Internetové zdroje.....	45
7.4	Ostatní zdroje.....	47
8	Seznam tabulek.....	48

1 Úvod

Institutu prezidenta republiky je v České republice přikládán velký význam i přes to, že prezident v České republice nedisponuje tolika pravomocemi. Velký význam je prezidentovi přikládán možná díky bývalým prezidentům T. G. Masarykovi a Václavu Havlovi, kteří měli pro Českou republiku velký přínos. Dnes je prezident spíše autoritou, a jeho hlavním úkolem je reprezentovat republiku.

Prezident je také často diskutované téma. Především od první přímé volby, která proběhla v roce 2013. Během této volby si občané České republiky zvolili sami svého prezidenta. Po dosavadní parlamentní volbě prezidenta byla přímá volba velkou změnou. Během první přímé volby bylo o prezidentské volbě možné všude číst a slyšet. Velkým fenoménem se staly především kampaně kandidátů, které neměly na území České republiky obdoby. Přímou volbu a především její druhé kolo sledovala velká část republiky. Byla podnětem mnoha diskuzí. Během druhého kola se pak republika rozdělila na dva tábory, na ty, kteří podporovali Karla Schwarzenberga a na ty, kteří podporovali Miloše Zemana. Je zajímavé, že i přes to, že prezident republiky nemá tolik pravomocí, a je mocí výkonnou, volební účast byla u této volby vysoká. O zvoleném kandidátovi, prezidentu Miloši Zemanovi se dnes vede také mnoho diskuzí, a je častým tématem v médiích i na internetu, a to především kvůli svým názorům a výrokům.

Dnes se už o proběhlé přímé volbě v roce 2013 tolik nehovoří. I přes to, že byla přímá volba novinkou a bylo zřejmé, že neproběhla zcela v pořádku. Navíc v roce 2018 proběhne historicky druhá přímá volba, která by se měla poučit z chyb té první. Z tohoto důvodu se tato bakalářská práce věnuje tomuto tématu.

2 Cíl práce a metodika

Cílem práce je zjistit, zdali průběh první přímé volby v České republice na funkci prezidenta republiky v roce 2013 probíhal v souladu s platnými právními předpisy České republiky.

Aby práce došla ke svému stanovenému cíli, použila nejdříve k vypracování teoretické části metodu literární rešerše. K tomu bylo důležité vypůjčit si vhodnou literaturu, kterou bylo potřeba prostudovat a zjištěné informace vhodně zakomponovat.

V praktické části pak práce využila pro sběr dat metodu analýzy dokumentů, během které zkoumala písemné materiály a získala pak potřebné informace a data o výzkumném souboru a zjistila tak skutečný stav. Výzkumný soubor v práci představují kandidáti na prezidenta v roce 2013, jejich průběh kampaní, a financování kampaní. Konkrétně práce zkoumala knihy o průběhu voleb, internetové články, dokumenty Ministerstva vnitra, dokumenty Senátu Parlamentu České republiky, účetnictví kampaně Miloše Zemana a Karla Schwarzenberga. Získaná data ohledně financování kampaní Miloše Zemana a Karla Schwarzenberga jsou na základě jejich účetnictví analyzována a jsou vypočítány příjmy a výdaje jejich kampaně. Prostřednictvím tabulky dále práce vyhodnocuje úspěch kampaní kandidátů vypočítaným podílem finančních prostředků vynaložených na kampaň a počtem získaných hlasů během voleb.

Ve výsledcích pak práce využila metodu komparace. Porovnála teoretická východiska zjištěná prostřednictvím literární rešerše v teoretické části práce, tedy právní předpisy a získané informace a data, tedy zjištěný skutečný stav z praktické části práce. Následně využila práce syntézu, vyhodnotila výstupy z literární rešerše, analýzy a komparace informací a dat. Syntéza obsahuje také vhodné doporučení k přímé volbě prezidenta v dalších letech, které vzniklo na základě vyhodnocení výsledků.

3 Prezident v Ústavě České republiky

Prezident, jako označení hlavy státu, se začalo používat po vzoru americké ústavy, která v USA nabyla účinnosti v roce 1789. Na území Čech, Moravy a Slezska se označení prezident republiky používá od roku 1918, kdy byl zvolen první Československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Pouze po dobu existence Protektorátu Čechy a Morava se používalo označení státní prezident.¹

3.1 Postavení prezidenta

Prezident republiky má vždy jako hlava státu významné postavení.² „*Hlava státu se v minulosti považovala za nejvyšší orgán státu, v současných demokratických systémech se obvykle řadí – vedle parlamentu, vlády a ústavního soudu – mezi vrcholné ústavní orgány státu.*“³ Postavení prezidenta je dáno formou vlády, zda se jedná o vládní shromáždění, republiku prezidentskou, polo-prezidentskou, parlamentní, či kancléřskou.⁴

Česká republika je parlamentní republikou. Moc zákonodárnou má pouze parlament, a o moc výkonnou se dělí prezident a vláda, ti mají významná práva. Parlamentní republiku charakterizuje dělba moci.⁵ Oproti prezidentské republice, kdy se režim snaží své moci co nejvíce oddělit tak, aby na sebe byly co nejméně závislé, parlamentní republika se snaží své moci slučovat.⁶ V České republice platilo obecné pravidlo v parlamentním režimu, že jediným aktérem, který měl plnou legitimitu získanou prostřednictvím voleb, byl parlament.⁷ Od roku 2012 je však i prezident republiky volen prostřednictvím voleb.

Naše ústava obsahuje rozpor a protirečí si. Podle ústavy je prezident hlava státu, ale zároveň mu náleží moc výkonná, vrcholným orgánem výkonné moci je však vláda. Zahrnutí prezidenta a vlády do jedné hlavy ústavy by se mělo brát spíše tak, že se tyto

¹ KOUDELKA Z., *Prezident republiky*, str. 15

² *Tamtéž*, str. 21

³ SLÁDEČEK V., MIKULE V., SYLLOVÁ J., *Ústava České republiky: komentář*, cit. 1, str. 410

⁴ ŠIMÍČEK V., *Postavení prezidenta v ústavním systému české republiky*, str. 9

⁵ KOUDELKA Z., str. 21

⁶ NOVÁK M., BRUNCLÍK M., *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*, str. 11

⁷ *Tamtéž*, str. 237

výkonné moci spíše ovlivňují a koordinují, než že se jedna moc podřizuje druhé.⁸ „Na prezidentský úřad se lze dívat omezeně jen pohledem právním s tím, že prezident republiky je právně tak silný, jak široké jsou jeho ústavní pravomoci a do jaké míry není omezován součinností jiných orgánů.“⁹ Tento pohled je však jen částečný. Prezident republiky je spíše nositel autority, než nositel moci.¹⁰ Mezi základní funkce, které prezident plní, patří funkce reprezentativní a rozhodující, není však omezen jen na tyto funkce. Postavení prezidenta není dáno jen ústavními pravomocemi, ale také mnoha dalšími faktory. Mezi tyto faktory patří například síla jeho osobnosti, tradice státu, neformální postavení a autorita, vztah k premiérovi a parlamentní většině. Dále je důležitá také situace na politické scéně, vztah k určitým politickým stranám, jak je stabilní parlament a parlamentní strany, zdali je vláda slabá, či silná. Posledním faktorem může být také veřejné mínění a média, která se dnes více zaměřují na prezidenta, než na parlament.¹¹

Budinský uvádí, že z výzkumů veřejného mínění vyplývá, že tři čtvrtiny obyvatel přikládají úřadu prezidenta mnohem větší vážnost a úctu, než ostatním politickým úlohám. Dle něj by měl být prezident výraznou osobností, ideálním občanem, který je výjimečný, má skvělý rozhled a nadprůměrné schopnosti. Nikdo takový však neexistuje, proto bude veřejnost s každým novým prezidentem vždy částečně nespokojena.¹²

3.2 Kontrasignace

Dnes je kontrasignace spíše přežitkem z historie. V historii se v monarchiích ověřovalo, zda je podepisovaná listina opravdu zachycení panovnickovy vůle.¹³ Ověření zajišťoval pověřený úředník a později odpovídal i za obsah listiny. Dnes je používána kontrasignace, tedy spolupodpis, ve smyslu neodpovědnosti hlavy státu. Dnes není možné, aby v demokratickém státě byla vykonávána veřejná moc, aniž by za ni nikdo neodpovídal. Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky, rozdělil prezidentské pravomoci na dvě skupiny.¹⁴ První skupina jsou pravomoci, které nejsou kontrasignované, u kterých

⁸ KOUDELKA Z., str. 24

⁹ *Tamtéž*, cit. 2, str. 27

¹⁰ NOVÁK M., BRUNCLÍK M., str. 235

¹¹ *Tamtéž*, str. 27

¹² BUDINSKÝ LIBOR, *Deset prezidentů*, str. 7 - 8

¹³ NOVÁK M., BRUNCLÍK M., str. 238

¹⁴ KOUDELKA Z., str. 55

prezident sám rozhoduje.¹⁵ Mezi tyto pravomoci patří dle čl. 62 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., např. svolávání zasedání Poslanecké sněmovny, rozpouštění Poslanecké sněmovny, právo vrátit Parlamentu přijatý zákon, podepisování zákonů, jmenování členů Bankovní rady České národní banky atd.¹⁶ Druhá skupina jsou pravomoci kontrasignované. Za ty odpovídá vláda, ta kontrasignuje téměř všechna rozhodnutí hlavy státu s výjimkou různých aktů při řešení politických a ústavních krizí. Mezi rozhodnutí, která podléhají kontrasignaci, patří například: zastupování státu navenek, sjednávání a ratifikace mezinárodních smluv, vrchní velení ozbrojených sil, přijímání vedoucích zastupitelských misí cizích států, pověření a odvolávání vedoucích zastupitelských misí, vyhlášení voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu, jmenování a povyšování generálů, propůjčování a udělování státních vyznamenání, jmenování soudců, udělování amnestie.¹⁷

Kontrasignace může být uplatněna pouze na písemných rozhodnutích. Jak je zřejmé, při ústních rozhodnutích spolupodpis není možný. Dle čl. 63 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., musí mít tedy písemnou formu, aby mohla být spolupodepsána. Prezident může kontrasignaci obejít tak, že vydá své rozhodnutí ústně, za to však může být odpovědný velezradou, jelikož za toto rozhodnutí neodpovídá vláda. Lze tedy vydávat i ústní, tedy i nekontrasignované rozhodnutí, a to například rozhodnutí v rámci ozbrojených sil. Hlava státu smí takto jednat pouze v mimořádné válečné době.¹⁸

3.3 Prezident a jeho vztah k zahraničí

Pravomoci vztahující se k zahraničí patří mezi kontrasignované pravomoci prezidenta republiky, které podléhají vládě. Mezi tyto pravomoci patří především zastupování státu navenek, vyhlášení ukončování války, uznávání států, a sjednávání a ratifikace mezinárodních smluv, přijímání, pověřování a jmenování vedoucích zastupitelských misí.¹⁹

¹⁵ GERLOCH A., HŘEBEJK J., ZOUBEK V., *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva.*, str. 170

¹⁶ *Tamtéž*, str. 170 -171; čl. 62, ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

¹⁷ *Tamtéž*, str. 171; čl. 62, ústavního zákona č. 1/1993Sb.

¹⁸ KOUDELKA Z., str. 57 - 58; čl. 63, ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

¹⁹ GERLOCH A., HŘEBEJK J., ZOUBEK V., str. 176; čl. 62, ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

3.3.1 Zastupování státu

Podle čl. 63 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., prezident republiky „*zastupuje stát navenek*“²⁰ a „*sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy*“.²¹ Stát zastupuje například na konferencích hlav států, orgánů OSN, a dalších mezinárodních organizací.²² Na území cizího státu má prezident dle mezinárodního práva tyto výsady:

1. právo na pocty;
2. ochrana nedotknutelnosti;
3. svoboda styku s vlastními orgány, i orgány jiných států bez cenzury;
4. vynětí z jurisdikce;
5. osvobození od daní a cel.²³

3.3.2 Vyhlášení a ukončení války

Ústava neupravuje rozhodnutí o vyhlášení války, upravuje pouze vyhlášení válečného stavu, na kterém se usnesou obě sněmovny Parlamentu. Vyhlášení války tedy automaticky následuje po vyhlášení válečného stavu. Tento akt patří pod obecné právo prezidenta zastupovat stát. Činí tak pouze po usnesení o vyhlášení válečného stavu Parlamentem.²⁴

Obdobně se to týká i ukončení války, o kterém také prezident republiky rozhoduje. Válku je možné ukončit buď kapitulací, přijetím kapitulace nebo uzavřením trvalého příměří. Za kapitulací České republiky, tedy ozbrojených sil České republiky, stojí právě prezident republiky a vrchní velitel ozbrojených sil. Válečný stav se dle mezinárodního práva ukončuje buď mírovou smlouvou, nebo jednostranným prohlášením vítězného státu. Mírová smlouva je ratifikována prezidentem republiky, po předchozím souhlasu Parlamentu.²⁵

²⁰ čl. 63, ústavního zákona č. 1/1993 Sb., cit. 3

²¹ čl. 63, ústavního zákona č. 1/1993 Sb., cit. 4

²² GERLOCH A., HŘEBEJK J., ZOUBEK V., str. 176

²³ KOUDELKA Z., str. 65

²⁴ Tamtéž, str. 67

²⁵ Tamtéž, str. 68

3.3.3 Uznání státu

Uznání státu nebo vlády patří také mezi práva hlavy státu zastupovat stát navenek. Prezident uznáním jiného státu vyjadřuje připravenost jednat s ním jako s plnohodnotným účastníkem mezinárodních vztahů. Uznání státu, nebo také vlády, má dva stupně. První stupeň uznání „de facto“ je uznání dočasné, omezené, a je odvolatelné. S daným státem se jedná a bere se v potaz. Druhé uznání je uznání „de iure“, a to je uznání konečné, plnohodnotné, a neodvolatelné.²⁶

3.3.4 Sjednávání a ratifikace mezinárodních smluv

Dle čl. 63 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., prezident také sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy.²⁷ Sjednávání může převést na vládu a její členy. Tato pravomoc prezidenta podléhá kontrasignaci předsedy vlády. Prezident má v tomto směru určující postavení, a jeho rozhodnutí se neváže jen na jeho funkční období, nýbrž na neurčito, a může být kdykoliv zrušeno, nebo změněno pozdějším rozhodnutím prezidenta. Mezinárodní smlouvy se dělí dle sjednávání na prezidentské, to jsou všechny významné smlouvy. Vyžadují souhlas obou sněmoven Parlamentu. Dalším druhem jsou smlouvy vládní, které nepotřebují souhlas Parlamentu, a podle prezidentova rozhodnutí je může sjednat vláda. Třetím druhem mezinárodních smluv jsou smlouvy rezortní, u nich sjednává a schvaluje smlouvu člen vlády, který je pověřen řízením příslušného ústředního správního úřadu, a také nevyžadují souhlas Parlamentu. Přípravu mezinárodních smluv zajišťuje Ministerstvo zahraničí. Od začátku do konce ji může však sjednat i prezident, pokud získá spolupodpis od předsedy vlády. Prezident nesmí podepsat smlouvu, pokud ji předseda vlády nekontrasignuje. Naopak nemá vláda žádný právní mechanismus, jak donutit prezidenta podepsat smlouvu proti jeho vůli.²⁸

²⁶ KOUDELKA Z., str. 69

²⁷ čl. 63 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

²⁸ KOUDELKA Z., str. 71

3.4 Vztah prezidenta k parlamentu

Prezident hraje hlavní roli především ve svolávání zasedání Poslanecké sněmovny. Toto zasedání musí svolat tak, aby začalo nejpozději 30. den po dni voleb. Pokud ji ale prezident nesvolá, Poslanecká sněmovna se sejde 30. dne po dni voleb sama.²⁹ Dle čl. 64 ústavního zákona č. 1/1993 Sb. se může prezident také zúčastnit jednání obou komor a může žádat o udělení slova.³⁰ Může vystoupit například s projevem.³¹ Prezident má také právo rozpustit Poslaneckou sněmovnu, a to za těchto podmínek:

- a) pokud Poslanecká sněmovna nevyslovila důvěru jmenované vládě, jejíž předseda byl jmenován na návrh předsedy Poslanecké sněmovny;
- b) jestliže se do 3 měsíců Sněmovna neusnesla o návrhu zákona, a s jeho projednáním byla spojena otázka důvěry vládou;
- c) pokud se přerušilo zasedání Sněmovny na déle jak 120 dnů;
- d) pokud nebyla Sněmovna schopna se usnášet déle jak 3 měsíce.³²

Na základě přijaté novely Ústavy v roce 2009, je prezident povinen rozpustit Poslaneckou sněmovnu, pokud jej o to požádají alespoň tři pětiny poslanců, kteří se na rozpuštění usnesli. Každopádně toto je nekontrasignované rozhodnutí prezidenta, za které je právně odpovědný a může se v tomto ohledu sám rozhodnout, zdali rozpustí Poslaneckou sněmovnu. Obě komory Parlamentu se mohou usnést na rozhodnutí, že prezident nemůže svůj úřad ze závažných důvodů vykonávat a mohou ho zbavit pravomocí. Místo prezidenta pak vykonávají jeho pravomoci buď předseda Poslanecké sněmovny, nebo předseda vlády.³³

Prezident není oprávněn zákonodárnou iniciativou. Může pouze předkládat návrhy k nové úpravě zákona, a to buď při svých vystoupeních v Poslanecké sněmovně, nebo při účasti na schůzích vlády. Vláda i Parlament pak tyto návrhy akceptují dobrovolně.³⁴

Prezident především podepisuje zákony. Jeho podpis je umístěn hned na druhém místě po předsedovi Poslanecké sněmovny a před premiérem. Prezident má právo suspenzivního

²⁹ čl. 34 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

³⁰ čl. 64 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

³¹ KOUDELKA Z., str. 93

³² *Tamtéž*, str. 95; čl. 35 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

³³ *Tamtéž*, str. 95; čl. 35 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

³⁴ *Tamtéž*, str. 97

veta. Veto, neboli vrácení zákona, může provést do 15 dnů od jejich doručení. Prezident smí vetovat pouze celý zákon, nikoli jen jeho část. V případě vetování předseda Poslanecké sněmovny zařadí neschválený zákon na nejbližší schůzi Poslanecké sněmovny. Nejdříve však za 10 dnů po vrácení neschváleného zákona. Ten se dále projednává v Poslanecké sněmovně. Pokud Poslanecká sněmovna překoná veto prezidenta (nadpoloviční většinou všech poslanců), vyhláší se zákon bez podpisu prezidenta.³⁵

Dnes je vytvořena ústavní zvyklost, při které prezident nemusí souhlasit se zákonem, a však ho přímo nevetuje. Zákon je tedy vyhlášen i bez jeho souhlasu a podpisu. Dále může prezident zákon podepsat, projevit však kritiku některých jeho částí, kteroužto vyjádří v dopisu předsedovi Poslanecké sněmovny.³⁶

3.5 Prezident a vláda

Pro hlavu státu je vztah k vládě významný, vypovídá totiž z části o jeho autonomii a moci.³⁷ Prezident jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády (na návrh předsedy vlády) a pověřuje řízením ministerstev. Prezident by měl navrhnout předsedu, jehož vláda má největší šance pro získání důvěry. Při jmenování členů vlády má oproti jmenování předsedy slabší roli. Vládu v podstatě sestavuje předseda vlády, prezident může jeho návrh maximálně zavrhnout. Dále může prezident odvolat člena vlády na návrh předsedy vlády. Pokud tato situace nastane a předseda vlády trvá na svém návrhu, prezident republiky musí člena vlády odvolat. Žádný člen vlády včetně předsedy, nejsou tedy odvoláni bez podepsaného dekretu prezidentem. Prezident přijímá také demisi předsedy vlády i členů vlády, její přijetí není však jeho povinností. Počet členů vlády není právně určen. Záleží na tom, kolik členů premiér navrhne a kolik jich prezident jmenuje. Jde tedy o jejich domluvu. Pokud prezident přijme demisi vlády, nebo ji odvolá, musí ihned jmenovat novou vládu, nebo pověřit k výkonu funkce tu stávající, dokud nebude jmenována vláda nová.³⁸ Dle čl. 64 ústavního zákona č. 1/1993 Sb. má prezident právo účastnit se vládních schůzí.³⁹

³⁵ GERLOCH A., HŘEBEJK J., ZOUBEK V., str. 175; čl. 50 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.; čl. 51 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

³⁶ SLÁDEČEK V., MIKULE V., SYLLOVÁ J., str. 374

³⁷ *Tamtéž*, str. 440

³⁸ GERLOCH A., HŘEBEJK J., ZOUBEK V., str. 172; čl. 68 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

³⁹ čl. 64 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

3.6 Prezident a vztah k ozbrojeným silám

Prezidentu dle ústavy náleží vrchní velení nad armádou a všemi ozbrojenými jednotkami. Je mu podřízen ministr obrany jakožto velitel státní správy rezortu obrany. „*Obsahem vrchního velení je určovat, že vojsko má být nasazeno, nařizovat mobilizaci, prezident je služebním orgánem, má nejvyšší vojenskou kázeňskou pravomoc, oprávnění inspekce a ustanovování do velitelských funkcí v ozbrojených silách*“.⁴⁰ Dále prezident schvaluje základní vojenské řády, nařizuje mobilizaci a demobilizaci, jmenuje náčelníka generálního štábu armády, jmenuje, povyšuje a odvolává generály, a to nejen v armádě, ale i u bezpečnostních sborů, tj. Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru, Celní správy, Vězeňské služby, Bezpečnostní informační služby, a u Úřadu pro zahraniční styky a informace.⁴¹

3.7 Prezident a soudy

Mezi pravomoci prezidenta ve vztahu k soudům patří především jmenování soudců Ústavního soudu po dobu deseti let. Tato pravomoc prezidenta je spojena s kontrasignací, se souhlasem Senátu. Ze soudců Ústavního soudu dále vybírá předsedu a dva místopředsedy Ústavního soudu, k tomuto se již souhlas Senátu nevyžaduje. Prezident také jmenuje předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu. U této pravomoci není vázán žádným návrhem. S kontrasignací jmenuje předsedy a místopředsedy Nejvyššího správního soudu, vrchních a krajských soudů a soudce obecných soudů.⁴²

Prezident také uděluje milost a amnestii. Ústava sama pojem milost nezná, většinou se mluví o amnestii – tedy milosti hromadné. Důvodem pro udělování amnestie je prominutí trestů za určité trestné činy z politických motivů, nebo také při slavnostní příležitosti, např. při nástupu hlavy státu do úřadu. Odpouští tresty, zmírňuje je, nebo zahlazuje. Nařizuje, aby se trestní stíhání nezačalo a pokud se už tak stalo, aby se

⁴⁰ KOUDELKA Z., cit. 5, str. 126

⁴¹ *Tamtéž*, str. 125

⁴² SLÁDEČEK V., MIKULE V., SYLLOVÁ J., str. 442; ústavní zákon č. 1/1993 Sb.

v něm nepokračovalo. Může vyhlásit i kolektivní amnestii, nebo netrestní, přestupkovou amnestii. Důvody amnestií jsou nejčastěji rodinné, sociální, ale i zdravotní.⁴³

3.8 Jiné pravomoci a práva prezidenta

Mezi další kompetence prezidenta patří například:

- a) jmenování členů Bankovní rady České národní banky;
- b) jmenování guvernéra a viceguvernéřů České národní banky;
- c) odvolání člena Bankovní rady;
- d) jmenování prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu, a to na základě návrhu Poslaneckou sněmovnou;
- e) jmenování a odvolání vedoucí ústředních orgánů a vyšších státních funkcionářů;
- f) jmenování rektorů veřejných i státních vysokých škol a profesorů vysokých škol.
- g) propůjčuje a uděluje státní vyznamenání, nezmocní-li k tomu jiný orgán.

„Prezident je ze zákona nositelem Řádu Bílého lva a Řádu T. G. Masaryka 1. třídy.“⁴⁴

Uděluje a propůjčuje státní vyznamenání. Účastní se oficiálních státních oslav, a vystupuje zde s projevy. Je také držitelem jednoho ze sedmi klíčů ke korunovačním klenotům.⁴⁵

„Prezident pobírá zákonem stanovený plat ve výši 3,6 násobku platové základny představitelů státu. Platová základna činí od 1. ledna do 31. prosince kalendářního roku až 2,5násobek průměrné nominální měsíční mzdy fyzických osob v nepodnikatelské sféře dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za předminulý kalendářní rok.“⁴⁶ K tomu pobírá prezident i paušální náhradu jeho nákladů, a to ve výši 335 % platové základny. Prezident má také právo na využívání služebního vozidla, na úhradu zdravotní péče, na držení diplomatického pasu. Po skončení funkce pobírá doživotní rentu 50 000 Kč měsíčně plus paušální náhradu na náklady spojené například s provozem kanceláře a platem asistenta – také 50 000 korun, i nadále má právo na auto s řidičem. Prezident republiky má také právo na policejní ochranu, a to jak prezident bývalý, tak

⁴³ GERLOCH A., HŘEBEJK J., ZOUBEK V., str. 179; ústavní zákon č. 1/1993 Sb.

⁴⁴ KOUDELKA Z., cit. 6, str. 167; ústavní zákon č. 1/1993 Sb.

⁴⁵ SLÁDEČEK V., MIKULE V., SYLLOVÁ J., str. 447, 448

⁴⁶ SLÁDEČEK V., MIKULE V., SYLLOVÁ J., cit. 7, str. 204

prezident budoucí, který ještě nesplnil slib. Tuto ochranu zajišťuje Služba pro ochranu prezidenta republiky Policie ČR.⁴⁷

„Prezident republiky má právo pro označení svého trvalého nebo dočasného sídla, či při výkonu funkce používat zvláštní čtvercovou vlajku prezidenta republiky.“⁴⁸

Je to jediný státní orgán, který má toto právo. Tato vlajka se skládá ze znaků Čech, Moravy a Slezska a pod znakem je nápis „PRAVDA VÍTĚZÍ“.⁴⁹

3.8.1 Odpovědnost prezidenta republiky

Prezident není z výkonu své funkce odpovědný, pokud ústava nestanoví jinak. Pokud je však hlava státu souzena, je souzena buď horní komorou parlamentu, zvláštním státním soudem, nebo Ústavním soudem. V České republice je možné prezidenta sesadit nebo odsoudit za velezradu, je tedy pouze na něm, jak svou svobodu v rozhodování a své ústavní pravomoci bude využívat. *„Prezidentovi nepřísluší občanskoprávní odpovědnost. Jelikož je odpovědný jen za velezradu, na ostatní druhy odpovědnosti se vztahuje ústavní díkce o neodpovědnosti prezidenta.“⁵⁰* Prezidenta není možné stíhat během, ani po skončení funkce za přestupky, správní delikty a za trestné činy a to díky materiální imunitě. Za trestný čin spáchaný v době vykonávání jeho funkce nesmí být stíhán nikdy. Pokud čin spáchal před výkonem funkce, po skončení funkce je však jeho stíhání možné.⁵¹

3.8.2 Kancelář prezidenta republiky

Kancelář prezidenta republiky je organizační složka státu, která může zřídit své příspěvkové organizace s právní subjektivitou. Zajišťuje věci, které jsou spojené s výkonem prezidenta republiky, a je zřízena na základě zákona o Kanceláři prezidenta republiky. *„Kancelář také vyplácí rentu a víceúčelovou paušální náhradu bývalému prezidentu republiky a zajišťuje vozidlo k jeho osobní dispozici.“⁵²* Vedoucí kanceláře je

⁴⁷ SLÁDEČEK V., MIKULE V., SYLLOVÁ J., str. 204

⁴⁸ KOUDELKA Z., cit. 8, str. 195.

⁴⁹ *Tamtéž*, str. 195

⁵⁰ *Tamtéž*, cit. 9., str. 184

⁵¹ SLÁDEČEK V., MIKULE V., SYLLOVÁ J., str. 476

⁵² *Tamtéž*, cit. 10, str. 411

zvolen a odvoláván prezidentem, stejně tak i její další vedoucí pracovníci. Vedle Kanceláře prezidenta republiky existuje i Vojenská kancelář prezidenta republiky, tedy vojenský útvar ozbrojených sil České republiky. Ta zabezpečuje úkoly prezidenta, jakožto vrchního velitele ozbrojených sil. Vede ji náčelník, který je volen prezidentem a je mu přímo podřízen.⁵³

Ústava stanovuje dva objekty jako Kancelář prezidenta republiky, ty se považují za sídlo prezidenta republiky a prezident z nich může vykonávat své pravomoci. Těmito objekty jsou Pražský hrad a zámek Lány. Jejich správu zabezpečuje právě Kancelář prezidenta republiky, a to prostřednictvím příspěvkových organizací s názvem Správa Pražského hradu a Lesní správa lány. Prezident však může vykonávat své pravomoci odkudkoliv.⁵⁴

3.9 Volba prezidenta republiky

Do roku 2012 probíhala volba prezidenta republiky nepřímo, vycházelo se tak z Ústavní listiny Československé republiky z roku 1920.⁵⁵ Tak bylo rozhodnuto i v roce 1992, kdy se pracovalo na nové ústavě.⁵⁶ V roce 2003 a 2008 nastaly problémy s volbou prezidenta. Problémy představoval především komplikovaný způsob volby prezidenta, kdy senátoři a poslanci často taktizovali, odevzdávali neplatné hlasovací lístky během tajné volby, a průběh volby byl velice složitý a zdouhavý.⁵⁷ Tyto problémy otevřely debaty o možné přímé volbě, která byla navrhována poslanci již v roce 2001.⁵⁸

3.9.1 Proces volby do roku 2012

Do roku 2012 byl prezident volen dvoukomorovým parlamentem na společné schůzi. Volba se konala vždy v posledních třiceti dnech volebního období předešlého prezidenta, nebo nejpozději do třiceti dnů po uvolnění úřadu předchozím prezidentem.

⁵³ GERLOCH A., HŘEBEJK J., ZOUBEK V., str. 184

⁵⁴ KOUDELKA Z., str. 192

⁵⁵ SLÁDEČEK V., MIKULE V., SYLLOVÁ J., str. 426

⁵⁶ NOVÁK M., BRUNCLÍK M., str. 266

⁵⁷ KOUDELKA Z., str. 35 - 36

⁵⁸ *Tamtéž*, str. 38

Oprávněnými navrhovateli kandidáta bylo deset poslanců a deset senátorů. Volba mohla mít nejvýše tři kola. V prvních dvou kolech byl zachován princip oddělení obou komor, přičemž v prvním kole byla k dalšímu postupu potřeba nadpoloviční většina hlasů všech poslanců a senátorů. Do druhého kola postoupil nejúspěšnější kandidát z každé komory, popřípadě jeden kandidát, pokud byl v obou komorách zvolen jeden a ten samý kandidát. V tomto kole pak postačovala většina hlasů přítomných. Ve třetím kole se obě komory sloučily. Každé kolo se opakovalo, pokud byla předešlá volba neúspěšná.⁵⁹

3.9.2 Dřívější diskuze k přímé volbě prezidenta republiky

Zavedení přímé volby se dříve často zpochybňovalo, především protože Česká republika je republikou parlamentní.⁶⁰ „*Pro parlamentní formu vlády je volba hlavy státu nejvyšším zastupitelským orgánem obvyklá.*“⁶¹ Prezident by tedy teoreticky měl být volen pouze parlamentem, nebo by měl mít rozšířen rozsah svých pravomocí. Avšak v mnoha evropských zemích, které jsou parlamentními republikami, je také volena hlava státu přímou volbou a prezident má zde mnohem méně pravomocí než v České republice.⁶²

3.9.3 Zákon o přímé volbě prezidenta republiky

Ústavní zákon č. 71/2012 Sb., kterým se mění ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, nabyl účinnosti 1. října 2012.⁶³ Volba prezidenta republiky se podle čl. 56 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., koná tajnou volbou na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.⁶⁴ Mezi podmínky volitelnosti dle čl. 57 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., patří podmínka volitelnosti

⁵⁹ SLÁDEČEK V., MIKULE V., SYLLOVÁ J., str. 425- 427

⁶⁰ KOUDELKA Z., str. 38

⁶¹ SLÁDEČEK V., cit 11, str. 412

⁶² KOUDELKA Z., str. 39

⁶³ Ústavní zákon č. 71/2012 Sb.

⁶⁴ CHARVÁT J., JUST P., *První přímá volba prezidenta ČR v roce 2013*, str. 103; čl. 56 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

do Senátu, což je věk minimálně 40 let, a nemožnost být zvolen více než dvakrát po sobě.⁶⁵

Dále dle čl. 56 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., se volba koná v posledních šedesáti dnech volebního období úřadujícího prezidenta, nejpozději se však musí konat třicet dnů před uplynutím tohoto období. Volbu prezidenta republiky pak vyhláší předseda Senátu.⁶⁶ Přímá volba probíhá ve dvou kolech. Prezidentem po první kole se stává ten kandidát, který získá nadpoloviční většinu všech hlasů. Pokud žádný kandidát nadpoloviční většinu hlasů nezíská, postupují do druhého kola dva kandidáti s nejvyšším počtem hlasů. Druhé kolo se koná 14 dnů po prvním kole. Vítězem druhého kola se stává kandidát, který získá nejvyšší počet platných hlasů oprávněných voličů.⁶⁷ Podle čl. 59 Ústavy České republiky se po zvolení prezident ujímá funkce složením slibu. Tento slib složí na schůzi Poslanecké sněmovny a Senátu ve Vladislavském sále na Pražském hradě. Slib je složen prezidentem do rukou předsedy Senátu.⁶⁸

Zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky) podle čl. 58 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., stanovuje podmínky pro volbu prezidenta republiky.⁶⁹ Část 1 Hlava 3 zákona č. 275/2012 Sb. zákona popisuje podmínky při sestavování kandidátní listiny, podle § 21 zákona č. 275/2012 Sb. může kandidátní listinu podat nejméně 10 senátorů, nebo nejméně 20 poslanců. Návrh na kandidátní listinu může také podat zletilý občan, jehož petici podepsalo nejméně 50 000 občanů, kteří jsou oprávněni volit prezidenta republiky. Každá kandidátní listina je spojena s jedním kandidátem. Senátoři, poslanci či navrhující občan mohou navrhnout pouze jednoho kandidáta. Kandidátní listina se pak podává nejpozději 66 dní před volbou prezidenta, a pokud má splněné všechny náležitosti, Ministerstvo vnitra ji zaregistruje.⁷⁰

Dle § 23 zákona č. 275/2012 Sb., je každý kandidát povinen zřídit volební výbor. Ten se musí skládat ze tří až pěti členů a zodpovídá za financování volební kampaně.⁷¹

Podmínky volebního účtu jsou popsány v § 24 zákona č. 275/2012 Sb. Každý kandidát na prezidenta je povinen založit volební účet, který slouží k financování volební kampaně

⁶⁵ čl. 57 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

⁶⁶ CHARVÁT J., JUST P., str. 103; čl. 56 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

⁶⁷ GERLOCH A., HŘEBEJK J., ZOUBEK V., str. 180 - 181; čl. 56 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

⁶⁸ CHARVÁT J., JUST P., str. 104; čl. 59 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

⁶⁹ čl. 58 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

⁷⁰ CHARVÁT J., JUST P., str. 107; § 21 zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky

⁷¹ § 23 zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky

a to nejpozději v den podání kandidátní listiny. Volební účet musí být veden u banky se sídlem v České republice, nebo u zahraniční banky, která má v České republice pobočky. Na volebním účtu se evidují veškeré finanční operace, které slouží k financování volební kampaně. Finance na volebním účtu se mohou využívat pouze na úkony spojené s volební kampaní. Podle § 24 odst. 4 zákona č. 275/2012 Sb., musí být ke dni podání volební listiny na volební účet převedeny veškeré dosud vybrané finance na podporu volební kampaně. Dle § 24 odst. 5 zákona č. 275/2012 Sb. nelze nakládat s finančními prostředky, které nebyly využity na volební kampaň, a to nejméně po dobu 120 dní ode dne vyhlášení výsledku voleb, a to pokud se vede řízení spojené s porušením pravidel financování. V § 24 odst. 6 zákona č. 275/2012 Sb., je pak uvedeno: *„S částí finančních prostředků na volebním účtu, nevyužitých na volební kampaň, která odpovídá částce, již má na základě rozhodnutí soudu ve věci porušení pravidel financování volební kampaně podle jiného zákona odvést volební výbor do státního rozpočtu, nelze nakládat, dokud volební výbor tuto částku do státního rozpočtu neodvede. Na úhradu této částky lze využít finanční prostředky na volebním účtu nevyužité na volební kampaň.“*⁷² Veškeré finanční prostředky, které nebyly využité na volební kampaň, se musí převést nejpozději 30 dnů po uplynutí doby, která je uvedena v § 24 odst. 5 a 6, zákona č. 275/2012 Sb., na veřejně prospěšný účel. Teprve pak je možné volební účet zrušit.⁷³

V § 25 zákona č. 275/2012 Sb., jsou uvedeny podmínky ohledně náležitostí kandidátní listiny. § 25 odst. 3 zákona č. 275/2012 Sb. stanovuje podmínky pro podávání kandidátní listiny navrhujícím občanem. Ten musí připojit petici podepsanou alespoň 50000 občany. Dále § 25 odst. 5 zákona č. 275/2012 Sb., uvádí:⁷⁴ *„Ministerstvo vnitra ověří správnost údajů na peticích namátkově na náhodně vybraném vzorku údajů u 8500 občanů podepsaných na každé petici. Zjistí-li nesprávné údaje u méně než 3 % podepsaných občanů, nezapočítá Ministerstvo vnitra tyto občany do celkového počtu občanů podepsaných na petici.“*⁷⁵ Dále dle § 25 odst. 6 zákona č. 275/2012 Sb.: *„Zjistí-li Ministerstvo vnitra postupem podle odstavce 5 nesprávné údaje u 3 % nebo více než 3 % podepsaných občanů, provede kontrolu u dalšího vzorku stejného rozsahu (dále jen „druhý kontrolní vzorek“). Zjistí-li Ministerstvo vnitra, že druhý kontrolní vzorek vykazuje*

⁷² § 24 odst. 7, zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky, cit. 12

⁷³ CHARVÁT J., JUST P., str. 107; § 24 zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky

⁷⁴ § 25 zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky

⁷⁵ § 25 odst. 5, zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky, cit. 13

*chybovost u méně než 3 % občanů podepsaných na petici, nezapočítá Ministerstvo vnitra občany z obou kontrolních vzorků do celkového počtu občanů podepsaných na petici. Zjistí-li Ministerstvo vnitra, že druhý kontrolní vzorek vykazuje chybovost u 3 % nebo více než 3 % občanů podepsaných na petici, odečte od celkového počtu občanů podepsaných na petici počet občanů, který procentuálně odpovídá chybovosti v obou kontrolních vzorcích.*⁷⁶

V týdeníku Respekt zmiňuje Marek Antoš problém v Ústavě, která požaduje nejméně 50 000 podpisů pro registraci kandidátní listiny. Pokud kandidát donese petici s 1 000 000 podpisy, z nichž bude 950 000 chybných, stále zbývá 50 000 podpisů, a kandidát může být zaregistrován.⁷⁷ „Jestliže chtěl někdo hrozbou trestného, tedy nadměrného odečítání předejít falešným podpisům, měl to napsat přímo do Ústavy; běžným zákonem ji měnit nelze.“⁷⁸

Podle § 26 odst. 2 zákona č. 275/2012 Sb., Ministerstvo vnitra rozhodne o registraci, nebo odmítnutí kandidátní listiny, a to nejpozději do 49 dnů před dnem volby prezidenta.⁷⁹

O volební kampani při volbě prezidenta pojednává § 35 zákona č. 275/2012 Sb. Volební kampaň může být jakákoliv propagace, nebo volební agitace ve prospěch kandidáta. Součástí může být doprovodná akce (za tu se může poskytovat úplata, pokud akce probíhá nebo byla započata ke dni vyhlášení volby prezidenta). § 35 odst. 1 zákona č. 275/2012 Sb., uvádí: *“Za volební kampaň se považuje i sdělení v neprospěch jiného kandidáta na funkci prezidenta republiky”*.⁸⁰ V § 35 odst. 2 zákona č. 275/2012 Sb. je dále uvedeno: *“Volební kampaň musí probíhat čestně a poctivě, zejména nesmí být o kandidátech zveřejňovány nepravdivé údaje”*.⁸¹ Propagace prostřednictvím mediálních komunikací musí obsahovat informace o zadavateli a zpracovateli. Před zahájením volby, respektive 16 až 2 dny před jejím začátkem, může kandidát na prezidenta využít 5 hodin v České televizi a v Českém rozhlasu pro jejich propagaci. Stejně tak 4 až 2 dny před druhým kolem mají 1 hodinu v České televizi a v Českém rozhlasu, přičemž vysílací čas se mezi ně dělí rovným dílem.⁸²

⁷⁶ § 25 odst. 6, zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky, cit. 14

⁷⁷ Dostupné z: <http://www.respekt.cz/volby-prezidenta/z-prezidentske-volby-se-stala-fraska-jak-z-toho-ven>

⁷⁸ *Tamtéž*, cit. 15

⁷⁹ § 26 zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky

⁸⁰ § 35 odst. 1, zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky, cit. 16

⁸¹ § 35 odst. 2, zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky, cit. 17

⁸² CHARVÁT J., JUST P., str. 107; § 35 zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky

Podmínky pro financování volební kampaně určuje § 36 zákona č. 275/2012 Sb. To zahrnuje veškeré příjmy a výdaje vynaložené na volební kampaň. Volební výbor kandidáta vede účetnictví o financování. Dle § 35 odst. 3 zákona č. 275/2012 Sb., musí být veškeré údaje o finančních prostředcích evidovány s přehledem o jejich původu. U fyzické osoby, která prostředky poskytla, musí být uvedeny údaje o příjmení a jménu, datu narození, a adrese. U právnické osoby pak údaje o názvu obchodní firmy a sídla.⁸³ „*Údaje o jiných plněních ocenitelných v penězích se evidují s uvedením přehledu o původu těchto plnění, včetně uvedení jména, příjmení, data narození a adresy místa pobytu fyzické osoby, která tato plnění poskytla, nebo, jde-li o právnickou osobu, s uvedením její obchodní firmy nebo názvu, sídla a identifikačního čísla osoby, bylo-li přiděleno*“⁸⁴

Podmínky výdajů na volební kampaň popisuje § 37 odst. 2 zákona č. 275/2012 Sb. Výdaje v prvním kole na volební kampaň nesmí přesáhnout 40000000 korun včetně DPH. Pokud se kandidát dostane i do druhého kola, jeho výdaje nesmí pak přesáhnout 50000000 korun včetně DPH.⁸⁵

Zveřejnění výdajů o financování volební kampaně dále rozvádí § 38 zákona č. 275/2012 Sb. Dle § 36 odst. 1 zákona č. 275/2012 Sb., je volební výbor povinen do 60 dnů od vyhlášení výsledku volby zveřejnit veškeré účetnictví spojené s volební kampaní, a to na internetových stránkách kandidátu, a dále poslat v listinné a elektronické podobě mandátovému a imunitnímu výboru Senátu.⁸⁶ V § 38 odst. 2 zákona č. 275/2012 Sb., je uvedeno: „*Volební výbor do 15 dnů ode dne, kdy byly finanční prostředky na volebním účtu nevyužité na volební kampaň převedeny na veřejně prospěšný účel podle § 24 odst. 7, zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup na internetových stránkách kandidáta a současně zašle mandátovému a imunitnímu výboru Senátu informaci o tom, komu, v jakém rozsahu a na jaký veřejně prospěšný účel byly tyto finanční prostředky převedeny, a to v listinné nebo elektronické podobě podepsané uznávaným elektronickým podpisem všemi členy volebního výboru nebo prostřednictvím datové schránky.*“⁸⁷

⁸³ CHARVÁT J., JUST P., str. 107, 108; § 36, odst. 3, zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky

⁸⁴ § 36 odst. 4, zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky, cit. 18

⁸⁵ § 37 odst. 2, zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky

⁸⁶ § 38 odst. 1, zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky

⁸⁷ § 38, odst. 2, zákona č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky, cit. 19

4 Přímá volba prezidenta v roce 2013

Tato část práce se zabývá přímou volbou prezidenta, která proběhla v roce 2013. Předmětem výzkumu je průběh této volby. Práce se snaží nastínit prostřednictvím informací o nominacích všech kandidátů, kteří na prezidenta v tomto roce kandidovali, dále informací o jejich kampaních, financování, a kontrole financování těchto kampaní. Na základě toho pak porovnává tyto zjištěné informace s teoretickými východisky z teoretické části práce, a snaží se tak dojít k cíli své práce, a odpovědět si na svou výzkumnou otázku: zdali průběh první přímé volby v České republice na funkci prezidenta republiky v roce 2013 probíhal v souladu s platnými právními předpisy České republiky.

4.1 Kandidáti na prezidenta republiky v roce 2013, jejich nominace a volební kampaně

V roce 2013 nakonec Ministerstvo vnitra České republiky schválilo devět kandidátních listin. Konkrétně kandidátní listiny těchto s těmito jmenovanými:

- a) Jana Bobošíková
- b) Jan Fisher
- c) Přemysl Sobotka
- d) Zuzana Roithová
- e) Jiří Dienstbier
- f) Taťána Fisherová
- g) Vladimír Franz
- h) Karel Schwarzenberg
- i) Miloš Zeman

Každý kandidát byl jinak nominován, někteří kandidáti byli nominováni na základě podpory ze strany senátorů či poslanců, jiní zase prostřednictvím navrhujícího občana. Kandidáti také vedli svou kampaň rozdílně, měli rozdílná hesla a cíle kampaně, využívali rozdílné nástroje. Kampaně některých kandidátů nedisponovaly velkým množstvím peněz, u jiných kandidátů finance kolem jejich kampaně vystoupaly až k miliónům.

4.1.1 Jana Bobošíková

Jana Bobošíková, v době volby manažerka a členka strany SUVERENITA.⁸⁸ Narodena v roce 1964. Neměla podporu ze strany senátorů, a ani ze strany poslanců, a tak 5. listopadu 2012 odevzdala navrhuující občanka Jany Bobošíkové Ministerstvu vnitra kandidátní listinu s peticí s 55 000 podpisy. Ministerstvo vnitra však ve dvou náhodně vybraných vzorcích zjistilo více jak 3% chybu, po odečtení podpisů klesl jejich počet pod 50 000. A proto byla kandidatura Janě Bobošíkové zamítnuta. Po té však kandidátní listinu přezkoumal Nejvyšší správní soud a kandidátní listina byla nakonec 13. prosince 2012 uznána.⁸⁹ Svou kampaň především zaměřovala na boj proti Evropské Unii, za suverenitu země. Během kampaně spíše využívala hromadné sdělovací prostředky, a v menší míře sociální média.⁹⁰ Soustředila se také na kontaktní kampaň objížděním republiky ve svých tzv. „Bobobusech“.⁹¹ Během kampaně Jana Bobošíková dle posledních dostupných informací z 31. 12. 2012 získala prostřednictvím darů 156 000 Kč, a utratila 152 500 Kč, přičemž nelze přesně určit, za co Jana Bobošíková tyto peníze utratila. Zbylé peníze na účtu poslala jako dar na účet Památníku Lidice.⁹² Jana Bobošíková nedávala během volby skoro o svém účtu a jejích financích vědět.⁹³ Nepostoupila po prvním kole voleb, které se konalo 11. a 12. ledna 2013, a to se 123 171 hlasy, respektive s 2,39 %.⁹⁴

⁸⁸ *Informace o kandidátech, kteří ve volbě prezidenta kandidují*, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-kandidatech-kteri-ve-volbe-prezidenta-republiky-kandiduji.aspx>; *Rozhodnutí o registraci kandidátní listiny nebo o odmítnutí kandidátní listiny*, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/rozhodnuti.aspx>

⁸⁹ *Rozhodnutí o registraci kandidátní listiny nebo o odmítnutí kandidátní listiny*, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/rozhodnuti.aspx>

⁹⁰ ŠEDO J., *České prezidentské volby v roce 2013*, str. 71

⁹¹ *Bobošíková pokřtila bobobus*, dostupné z: <http://www.jihlavske-listy.cz/clanek11384-bobosikova-pokrtila-bobobus.html>

⁹² *Suverenita - Kampaň Bobošíkové stála jen 150 000*, dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/politici-voicum/Suverenita-Kampan-Jany-Bobosikove-stala-jen-150-000-267330>

⁹³ *Transparentní účty prezidentských kandidátů*, dostupné z: <http://e-republika.cz/article1336-Transparentni-u% C4% 8Dty-prezidentskych-kandidat% C5% AF>

⁹⁴ *Výsledek volby*, dostupné z: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

4.1.2 Jan Fisher

Jan Fisher, narozen v roce 1951.⁹⁵ V době volby viceprezident Evropské banky pro obnovu a rozvoj.⁹⁶ Oznámil již na začátku roku 2012 svoji kandidaturu na prezidenta. Kandidátní listina byla podána na podzim roku 2012 navrhujiícím občanem a obsahovala 105 481 podpisů. Kandidátní listině nejdříve chybělo několik údajů, konkrétně jména dvou členů volebního výboru. Z původního počtu podpisů zbylo po odečtení 77 387, což bylo v souladu se zákonem a po doplnění jmen členů volebního výboru Ministerstvo vnitra kandidátní listinu schválilo.⁹⁷ Svoji kampaň započal jako schopný a energický státník a úředník. Prezentoval se také prostřednictvím sociální sítě Facebook, avšak během kampaně přestávala být jeho stránka aktivní. Podobně na tom byl i u ostatních sociálních sítí, pro které neměl vymyšlenou strategii.⁹⁸ Na druhé straně však hodně blogoval.⁹⁹ Mezi jeho hlavní slogany patřilo heslo „Volme změnu, volme Jana Fishera!“ a „slovo, které platí“. Jeho slogany se objevovaly na billboardech a v inzerci v tisku. Prezentoval se především jako nestranický kandidát, distancoval se od stávajících politických stran.¹⁰⁰ Kontaktní kampaň vedl prostřednictvím mítinků a objíždění různých míst republiky. Jeho odpůrci využili toto prezentování k negativní kampani, ve které především poukazovali na členství Jana Fishera v KSČ – čímž byla jeho prezentace nestranického kandidáta zpochybněna. Jan Fisher se s kritikou a otázkami spojenými s touto negativní kampaní špatně vypořádával, a to především kvůli jeho slabším rétorickým schopnostem, což bylo zjevné při debatách v televizi. Jan Fisher využíval hojně marketingové nástroje, neměl však konkrétní určující téma kampaně, a doprovázelo ji chybné načasování.¹⁰¹ Jan Fisher si založil volební účet u Raiffeisen bank.¹⁰² K 28. 3. 2013 byly výdaje na kampaň Jana Fishera celkem 12 690 298,48 Kč při příjmech 12 971 401,62 Kč. Nejvíce získal Jan Fisher

⁹⁵ *Rozhodnutí o registraci kandidátní listiny nebo o odmítnutí kandidátní listiny*, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/rozhodnuti.aspx>

⁹⁶ *Informace o kandidátech, kteří ve volbě prezidenta kandidují*, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-kandidatech-keri-ve-volbe-prezidenta-republiky-kandiduji.aspx>

⁹⁷ *Rozhodnutí o registraci kandidátní listiny nebo o odmítnutí kandidátní listiny*, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/rozhodnuti.aspx>

⁹⁸ ŠEDO J., str. 74

⁹⁹ *Prezidentské kampaně 2013. Díl 1: Jan Fisher – Drahá kampaň skromného odborníka*, dostupné z: <http://politickymarketing.com/jan-fischer-kampan-prezident-2013>

¹⁰⁰ ŠEDO J., str. 74

¹⁰¹ ŠEDO J., str. 74 - 75

¹⁰² *Transparentní účty prezidentských kandidátů*, dostupné z: <http://e-republika.cz/article1336-Transparentni-u%C4%8Dty-prezidentskych-kandidat%C5%AF>

na darech od fyzických osob, konkrétně 10 832 368,25 Kč, a naopak nejvíce utratil během své kampaně za PR a inzerci, za tisk materiálů a za mzdy.¹⁰³ Jan Fisher se nakonec umístil v prvním kole na třetím místě a to s 841 437 hlasy.¹⁰⁴

4.1.3 Přemysl Sobotka

Přemysl Sobotka, narozen v roce 1944.¹⁰⁵ Byl v té době senátorem, 1. místopředsedou Parlamentu České republiky, a členem Občanské demokratické strany.¹⁰⁶ Byl kandidátem právě ODS, ta se rozhodla svého kandidáta vybrat ve stranických primárkách, ty vyhrál právě Sobotka, a to s 61 % hlasy. Kandidaturu podalo 51 poslanců ODS, prostřednictvím zmocněnce, poté ji Ministerstvo vnitra zaregistrovalo. Přemysl Sobotka byl při realizaci kampaně velmi programově spojen se svou stranou. V jeho kampani bylo představeno tzv. „Deset jistot“, ty tvořily základ jeho kampaně. Pět jistot bylo pozitivních, pět negativních. Jeho billboardy a plakáty obsahovaly vlasteneckou symboliku, českou trikoloru, a hesla „naše země, naše svrchovanost“ a „naše země, naše pravidla“.¹⁰⁷ Prezentoval je při objíždění republiky.¹⁰⁸ Využíval také direct emaily, Twitter, nebo Facebook.¹⁰⁹ Celkově ale jeho kampaň, oproti ostatním kandidátům působila dost laxně.¹¹⁰ Pro svou kampaň Přemysl Sobotka založil transparentní účet u České spořitelny, získal 16 405 661 Kč, z toho nejvíce získal od ODS, nejvíce pak utratil za PR a inzerci, a ostatní výdaje, které nejsou známé, celkem ho ale kampaň stála 16 675 662,30 Kč.¹¹¹ Přemysl Sobotka se v prvním kole volby umístil na předposledním místě, a to s počtem 126 846 hlasů.¹¹²

¹⁰³ *Přehled aktuálního financování kampaně Jana Fishera* dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?financovani=prehled-aktualniho-financovani-kampane-jana-fischera>

¹⁰⁴ *Výsledek volby*, dostupné z: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

¹⁰⁵ *Rozhodnutí o registraci kandidátní listiny nebo o odmítnutí kandidátní listiny*, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/rozhodnuti.aspx>

¹⁰⁶ *Informace o kandidátech, kteří ve volbě prezidenta kandidují*, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-kandidatech-kteri-ve-volbe-prezidenta-republiky-kandiduji.aspx>

¹⁰⁷ ŠEDO J., str. 83 - 84

¹⁰⁸ *Povolejme Přemysla*, dostupné z: <http://www.premyslsobotka.cz/clanky/povolejme-premysla/>

¹⁰⁹ CHARVÁT J., JUST P., str. 178

¹¹⁰ ŠEDO J., str. 84

¹¹¹ *Přehled aktuálního financování kampaně Přemysla Sobotky*, dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?financovani=prehled-aktualniho-financovani-kampane-premysla-sobotky>

¹¹² *Výsledek volby*, dostupné z: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

4.1.4 Zuzana Roithová

Zuzana Roithová, narozena v roce 1953.¹¹³ Původně lékařka a poslankyně Evropského parlamentu Zuzana Roithová, byla podpořena svou stranou KDU-ČSL, nominována byla však občany. Jelikož v dobu nominace KDU-ČSL nedisponovala počtem poslanců a senátorů, kandidátní listina byla podána navrhujícím občanem na podzim roku 2012.¹¹⁴ Petice ke kandidátní listině byla podepsána 82 933 podpisy, po překontrolování a odečtení zbylo na kandidátní listině 75 066 podpisů, a kandidátní listina Zuzany Roithové byla zaregistrována.¹¹⁵ I přes členství v KDU-ČSL odmítla jakoukoliv finanční podporu a pomoc strany, a spoléhala se na drobné dary, a své vlastní finanční prostředky. Kampaň byla založena především na práci, kterou Roithová pro Českou republiku odvádí. Nebyla tedy, jak je zvykem, založena na mediální komunikaci. Mottem kampaně bylo slovo „člověk“, to vysvětlovalo její priority: Česko, odpovědnost, všichni, Evropa, lidskost, křesťanská demokracie. Dalšími znaky kampaně byla slušnost a morálka, a odmítnutí potencionálního prezidenta s komunistickou minulostí – tím Roithová narážela na některé své protikandidáty. Nejdříve odmítala veškeré marketingové a reklamní nástroje, nakonec se ale i ona objevila na plakátech a billboardech, kterých byl však malý počet.¹¹⁶ Její kampaň nedoprovázely žádné klasické mítinky, ale setkání s ní byla možná na veřejných diskuzních fórech a na autogramiádách její knihy.¹¹⁷ Se svými voliči komunikovala prostřednictvím video blogů, a facebookové stránky.¹¹⁸ Na Facebooku byl však počet jejích fanoušků mizivý.¹¹⁹ Zuzana Roithová si nezaložila žádný transparentní účet, a zveřejňovala jen pohyby na účtu. Příjmy Zuzany Roithové byly celkem 718 541,36 Kč, z toho nejvíce získala od fyzických osob prostřednictvím darů a to 685 373,03 Kč. Celkem

¹¹³ *Rozhodnutí o registraci kandidátní listiny nebo o odmítnutí kandidátní listiny*, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/rozhodnuti.aspx>

¹¹⁴ ŠEDO J., str. 39

¹¹⁵ *Rozhodnutí o registraci kandidátní listiny nebo o odmítnutí kandidátní listiny*, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/rozhodnuti.aspx>

¹¹⁶ ŠEDO J., str. 79 - 80

¹¹⁷ CHARVÁT J., JUST P., str. 181

¹¹⁸ ŠEDO J., str. 80

¹¹⁹ CHARVÁT J., JUST P., str. 181

ji kampaň stála 672 734,10 Kč.¹²⁰ Zuzana Roithová nakonec skončila s počtem 255 045 hlasů na 6. místě v prvním kole.¹²¹

4.1.5 Jiří Dienstbier

Kandidát Jiří Dienstbier, který se narodil v roce 1969,¹²² a byl zároveň nejmladším kandidátem, byl vybrán v tajném hlasování Ústředním výkonným výborem ČSSD. Prostřednictvím zmocněnce, předalo kandidátní listinu ministerstvu 27 senátorů z ČSSD. Poté byla kandidátní listina v listopadu roku 2012 zaregistrována.¹²³ Nejdříve objížděl republiku v létě 2012 a představoval se jako kandidát na prezidenta, po nominaci vedl svou kontaktní kampaň prostřednictvím besed a setkáváním se s lidmi v krajích, které objížděl. V první fázi kampaně využíval barev ČSSD, později se však v druhé části od těchto barev odklonil, a přiklonil se k typickým barvám České republiky, tedy k trikolóře modrá, bílá a červená. Snažil se také ve své kampani odlišovat od protikandidáta, a zároveň také spolučlena ČSSD Miloše Zemana. Heslem jeho kampaně bylo „Změna je možná“ nebo „Zvolte si prezidenta s čistým štítem“, což také odkazovalo na vymezení vůči Miloši Zemanovi. Upozorňovala také jeho účast na událostech 17. listopadu 1989. Dalšími znaky jeho kampaně byl boj proti korupci, a boj za rovnost ve zdravotnictví. Svá témata kampaně prezentoval na venkovních kampaních, přes placenou inzerci v médiích, na webu, sociálních sítích, blogu, například také přes internetový kanál Youtube, či přes novou mobilní aplikaci. Jeho online komunikace však neměla příliš velký úspěch, což může mít také za následek samotná ČSSD, na jejímž zázemí se opírala celá kampaň a samotná ČSSD nedominuje úspěchem v online komunikaci.¹²⁴ Jiří Dienstbier si založil svůj transparentní účet v červenci 2012 také u FIO banky, dle posledních dostupných informací k 18. 1. 2013 získal především na darech 16 607 089,97 Kč, z čehož nejvíce korun získal od ČSSD. Nejvíce pak utratil za PR a inzerci a to 6 514 575 Kč, dále za tisk materiálů

¹²⁰ *Přehled financování kampaně Zuzany Roithové*, Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?financovani=prehled-aktualniho-financovani-kampane-zuzany-roithove>

¹²¹ *Výsledek volby*, dostupné z: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

¹²² *Rozhodnutí o registraci kandidátní listiny nebo o odmítnutí kandidátní listiny*, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/rozhodnuti.aspx>

¹²³ ŠEDO J., str. 40

¹²⁴ ŠEDO J., str. 71 - 73

atd. 2 536 777 Kč, celkově jeho výdaje byly 10 066 200,48 Kč.¹²⁵ V konečném výsledku voleb skončil Jiří Dienstbier čtvrtý, a to s 829 297 hlasy.¹²⁶

4.1.6 Taťána Fisherová

Kandidátní listinu Taťány Fisherové, která se narodila v roce 1947, s peticí s počtem 74 805 podpisů podal Ministerstvu vnitra navrhující občan Taťány Fisherové v listopadu. Ministerstvo vnitra odečetlo určitý počet podpisů a po odečtení se snížil počet podpisů na 64 961, Ministerstvo vnitra tedy kandidátní listinu zaregistrovalo.¹²⁷ Kampaň Fisherové se dá rozdělit do dvou fází. Jako čistě občanská kandidátka vedla svou první fázi kampaně pro sběr podpisů. Její kampaň stála na celé řadě podporovatelů z celé české republiky. Výrazně komunikovala přes sociální sítě, nejvíce přes Facebook. Dávala také velký důraz na svou nízkorozpočtovou kampaň a prosazovala svůj názor, že pokud je kandidát osobnost, nepotřebuje drahou kampaň. V její kampani se hodně angažovali aktivní a kreativní občané. Druhá fáze její kampaně byla založena na podobném principu jako první fáze. Se svými voliči se setkávala formou menších diskuzí, o těch informovala na svých internetových stránkách, či na sociálních sítích. V její kampani se ve větší míře neobjevovala politická témata. Zaměřovala se na problematiku sociální spravedlnosti, vzdělání, vědy, kultury, zdůrazňovala kreativitu (její kampaň byla právě doplňována aktivitami jejích příznivců ve formě videí, fotografií, vlastnoručních plakátů, triček atd.) Kampaň se pak nakonec celkově nesla v duchu oblasti morálky, spravedlnosti a lásky, snažila se vyvolat pozitivní emoce vůči kandidátce. Obsahovala hesla jako „Taňa Fisherová, prezidentka mého srdce“, „Láska nevládne, láska tvoří“ nebo „Volme srdcem“. Tím se snažili vymezit vůči kandidátům, kteří se snažili přesvědčovat voliče, aby volili s rozumem, a hlasovali pro silnější kandidáty dle výzkumu veřejného mínění.¹²⁸ Taťána Fisherová si založila svůj transparentní účet v listopadu 2012 u FIO banky.¹²⁹ Během své

¹²⁵ *Přehled aktuálního financování kampaně Jiřího Dienstbiera*, dostupné z:

<http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?financovani=prehled-aktualniho-financovani-kampane-jiriho-dienstbiera>

¹²⁶ *Výsledek volby*, dostupné z: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

¹²⁷ *Rozhodnutí o registraci kandidátní listiny nebo o odmítnutí kandidátní listiny*, dostupné z:

<http://www.mvcr.cz/clanek/rozhodnuti.aspx>

¹²⁸ ŠEDO J., str. 76

¹²⁹ *Transparentní účty prezidentských kandidátů*, dostupné z: <http://e-republika.cz/article1336-Transparentni-u%C4%8Dty-prezidentskych-kandidat%C5%AF>

kampaně přijala pouze dary od fyzických osob, a to 138 327,12 Kč, s připsanými úroky pak její celkové příjmy byly pouhých 183 339,57 Kč. Jinak tomu nebylo ani u výdajů na kampaň, které činily 125 057,55 Kč. Nejvíce vynaložila na tisk materiálů a propagační předměty a to necelých 70 000 Kč.¹³⁰ I přes její sympatickou a nízkonákladovou kampaň Taťána Fisherová skončila v prvním kole na 7. místě a to s počtem 166 211 hlasů.¹³¹

4.1.7 Vladimír Franz

Vladimír Franz, hudebník a pedagog Divadelní fakulty DAMU, se narodil v roce 1959.¹³² Kandidátní listinu podal navrhující občan J. Husar, prostřednictvím K. Šustové, a to s peticí s 89 834 podpisy. Ministerstvo po odečtení okolo 10 000 podpisů kandidátní listinu Vladimíra Franze zaregistrovalo.¹³³ Kandidaturu předcházela kampaň studentů na facebookové stránce „Vladimír Franz Prezidentem“. S jeho kandidaturou byly spojené velmi rozporuplné reakce, a to hlavně kvůli jeho vizáži, sám Franz na počátku zimy musel vysvětlovat, že opravdu kandiduje, a nejedná se pouze o recesi. Komunikační kanál Facebook hrál velkou roli po celou dobu jeho kampaně, během ní, měl jeho profil nejvyšší počet fanoušků ze všech kandidátů. Jeho kampaň byla také označována jako nízkonákladová, dávala důraz na občanskou kandidaturu Franze, absenci politické minulosti, a stála především na aktivitách jeho příznivců. Ti využívali jen zřídka billboardy, plakáty, reklamy atd. Mezi jeho priority během kampaně patřil například boj proti korupci, nebo boj za legalizaci konopí. Na sérii fotografií ke kampani byl zobrazován s podporovateli, a dával tak tím důraz na to, že jeho kandidaturu si vyžádali sami občané.¹³⁴ V rámci jeho kampaně nebyly pořádané klasické mítinky, ale akce v podnicích a klubech pod názvem Pátek s Vladimírem, kam mohl přijít kdokoliv z široké veřejnosti

¹³⁰ *Přehled aktuálního financování kampaně Táni Fisherové*, dostupné z:

<http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?financovani=prehled-aktualniho-financovani-kampane-tani-fischerove>

¹³¹ *Výsledek volby*, dostupné z: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

¹³² *Informace o kandidátech, kteří ve volbě prezidenta kandidují*, dostupné z:

<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-kandidatech-kteri-ve-volbe-prezidenta-republiky-kandiduji.aspx>,

Rozhodnutí o registraci kandidátní listiny nebo o odmítnutí kandidátní listiny, dostupné z:

<http://www.mvcr.cz/clanek/rozhodnuti.aspx>

¹³³ *Rozhodnutí o registraci kandidátní listiny nebo o odmítnutí kandidátní listiny*, dostupné z:

<http://www.mvcr.cz/clanek/rozhodnuti.aspx>

¹³⁴ SEDO J., str. 77

a mohl si poslechnout názory Vladimíra Franze.¹³⁵ Kamenem úrazu však u něj byly nakonec diskuze, v nichž Franz nedokázal odpovědět na mnoho otázek, a často se vyhýbal odpovědím, často z ekonomické, či politické oblasti. Jeho obranou byl názor, že prezident nemusí vědět vše, a postačí mu, když se obklopí dobrými poradci.¹³⁶ Transparentní účet vedl Vladimír Franz v říjnu 2012 u FIO banky.¹³⁷ Příjmy Vladimíra Franze závisely především na darech od fyzických osob – od těch Vladimír Franz získal pro svou kampaň 423 246,36 Kč, celkově pak jeho příjmy byly 434 682,99 Kč, a výdaje na kampaň činily 433 754,86 Kč.¹³⁸ Vladimír Franz skončil v prvním kole volby na pátém místě, s 351 916 hlasy.¹³⁹

4.1.8 Karel Schwarzenberg

Karel Schwarzenberg, nejstarší kandidát, narozen v roce 1937,¹⁴⁰ šlechtic, v tu dobu ministr zahraničních věcí, poslanec a člen TOP 09¹⁴¹, byl nominován svoji stranou TOP 09, jejíž členové v Parlamentu se zavázali nominováním Karla Schwarzenberga prostřednictvím poslanců a senátorů.¹⁴² V roce 2012 pak byla kandidatura potvrzena, po podání 38 poslanců, prostřednictvím zmocněnce. Jeho kampaň sázela na kandidátovu osobnost, smysl pro humor, a přebírala některé prvky z kampaně TOP 09 před volbami do Poslanecké sněmovny v roce 2010.¹⁴³ Tímto prvek byla například marketingově úspěšná akce pojmenována „Na pivo s Karlem“, kde se Karel Schwarzenberg setkával se veřejností v pivovarech nebo v hospodách.¹⁴⁴ Billboardy a plakáty poukazyvaly na kandidáta jako takového, nenesly příliš volebních hesel, jedním z nich bylo například „Vrátím naší republice respekt“. Dále se Schwarzenbergova kampaň soustředila na mladé

¹³⁵ CHARVÁT J., JUST P., str. 179

¹³⁶ ŠEDO J., str. 78

¹³⁷ *Transparentní účty prezidentských kandidátů*, dostupné z: <http://e-republika.cz/article1336-Transparentni-u% C4% 8Dty-prezidentskych-kandidat% C5% AF>

¹³⁸ *Přehled aktuálního financování kampaně Vladimíra Franze*, dostupné z:

<http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?financovani=prehled-aktualniho-financovani-kampans-vladimira-franze>

¹³⁹ *Výsledek volby*, dostupné z: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

¹⁴⁰ *Rozhodnutí o registraci kandidátní listiny nebo o odmítnutí kandidátní listiny*, dostupné z:

<http://www.mvcr.cz/clanek/rozhodnuti.aspx>

¹⁴¹ *Informace o kandidátech, kteří ve volbě prezidenta kandidují*, dostupné z:

<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-kandidatech-kteri-ve-volbe-prezidenta-republiky-kandiduji.aspx>

¹⁴² ŠEDO J., str. 38

¹⁴³ ŠEDO J., str. 81

¹⁴⁴ CHARVÁT J., JUST P., str. 173

voliče, a to hlavně s grafickým provedením plakátů, odznáčků, samolepek s odkazem na kapelu Sex Pistols. To bylo spojeno s událostí Noc s Karlem, ta se konala v hudebních klubech po České republice, a měla za účel přilákat mladší lidi, což se i podařilo. Do kampaní se zapojily i osobnosti z řad hudebníků, umělců, a dalších škal veřejného života. Vrcholem byl pražský koncert s názvem „Karla na Hrad“ dva dny před prvním kolem volby. Kampaň Schwarzenberga dominovala především na internetu. Karel Schwarzenberg měl dobře fungující stránky na Twitteru a Facebooku, která měla po prvním kole přes 200 000 fanoušků. Vedle Twitteru a Facebooku využíval také videa na kanálu Youtube, Google +.¹⁴⁵ Schwarzenbergova kampaň se dá označit za velice úspěšnou, a to díky jejímu správnému načasování, a také z pohledu zapojení se jeho příznivců, díky nimž měla jeho online komunikace veliký úspěch. Schwarzenbergovi byla často vytýkána jeho špatná výslovnost a jeho usínání při schůzích Poslanecké sněmovny, s těmito faktory se však Schwarzenberg vypořádal ve svých videích a spotech. Během několika týdnů před prvním kolem, zmobilizoval velkou část svých příznivců, včetně mladší generace, která ovládla sociální sítě, to bylo podpořeno taky řadou známých osobností, politiků, novinářů.¹⁴⁶ V prvním kole se Schwarzenberg umístil na druhém místě, s 23,4 % a postoupil tak s Milošem Zemanem do druhého kola.¹⁴⁷ Ihned po vyhlášení výsledku začala kampaň druhého kola. Schwarzenberg označil Miloše Zemana na tiskové konferenci jako „muže minulosti“ a spojil s ním chybné kroky učiněné v 90. letech. Tým Karla Schwarzenberga se ho snažil stylizovat jako následníka Václava Havla, a Miloše zemana jako pokračovatele Václava Klause, to podporovaly billboardy s heslem „Slušně, poctivě a spravedlivě“. Ve Schwarzenbergově kampani pak byl kladen důraz na boj za pravdu, a slušnost proti nepravě a nečistým praktikám. Stejně jako to bylo u prvního kola, i zde u Schwarzenberga hrály velkou roli sociální sítě, kterým Karel Schwarzenberg dominoval. Pro získání nových voličů se Schwarzenbergův tým snažil získat prostřednictvím telefonu. Ve volebních debatách byl Schwarzenberg oproti Zemanovi výrazně slabší. Neschopnost dobře formulovat své názory a odrážet kritiku protikandidáta byly jeho největší slabiny.¹⁴⁸ V druhém kole pak Schwarzenberg skončil na druhém místě s 2 241 171 hlasy.¹⁴⁹

¹⁴⁵ Dostupné z: <http://www.volimkarla.cz/program/>

¹⁴⁶ ŠEDO J., str. 82

¹⁴⁷ *Výsledek volby*, dostupné z: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

¹⁴⁸ ŠEDO J., str. 86 - 87

¹⁴⁹ *Výsledek volby*, dostupné z: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

4.1.9 Miloš Zeman

Miloš Zeman narozen v roce 1944.¹⁵⁰ Strana práv občanů Zemanovci započala první fázi kampaně pro sběr podpisů jejich předsedy Miloše Zemana v březnu roku 2012. Nejdříve se sbíraly podpisy mezi členy strany, později strana zapojila cca 80 dobrovolníků pro sběr podpisů u veřejnosti. Navrhující občan Vratislav Mynář podal kandidátní listinu se 108 000 podpisů Ministerstvu vnitra na podzim roku 2012, to mu po odečtení spočítalo nakonec 82 856 podpisů, a kandidaturu zaregistrovalo.¹⁵¹ Druhou fází kampaně tým Miloše Zemana započal rozesláním letáků s jeho životním příběhem, dále spuštěním webu Zeman na Hrad, vylepováním billboardů, a inzercí s důrazem na „češství“, na národní symboly, a vymezoval se vůči vládě Petra Nečase.¹⁵² Miloš Zeman pak zahájil turné po regionech, a setkával se zde s voliči, buď na mítincích nebo na veřejných debatách, či ve výrobních podnicích. Během debat se soustředil na politická a ekonomická témata. Jeho slogan např. „I tehdy jsem byl s vámi“ měl připomínat jeho osobou ve vztahu s mezníky českých dějin, jako byla například okupace v roce 1968, či rok 1989. Touto cestou se chtěl hlavně vymezit vůči Karlu Schwarzenbergovi, který velkou část svého života prožil v Rakousku.¹⁵³ Ukončením kampaně, byl stejně jako u Schwarzenberga koncert, který měl však oproti koncertu Schwarzenberga mnohem nižší účast. Proti Zemanovi bylo vedeno několik anti-kampaní. Objevily se v online prostředí, ale i prostřednictvím výlepu plakátů.¹⁵⁴ I přes to Zeman postoupil v prvním kole do druhého kola z prvního místa a to s 24,21 %.¹⁵⁵ V kampani před druhým kolem reagoval Miloš Zeman na svého konkurenta s jeho názorem o „muži minulosti“, přirovnáváním Schwarzenberga k odpovědnosti za politiku nepopulární vlády Petra Nečase. Tým Miloše Zemana značně před druhým kolem posílil komunikaci na sociální síti Facebook, která před prvním kolem neměla moc velkou základnu fanoušků, a celkově Zeman nedisponoval tolik online kampaní. Nicméně po prvním kole se snažil dokázat zmobilizovat co nejvyšší počet mladých občanů, stejně tak, jako se to povedlo Schwarzenbergovi před prvním kolem. K oslovení nových voličů použil tým Zemana

¹⁵⁰ *Rozhodnutí o registraci kandidátní listiny nebo o odmítnutí kandidátní listiny*, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/rozhodnuti.aspx>

¹⁵¹ ŠEDO J., str. 39

¹⁵² Tamtéž, str. 85

¹⁵³ CHARVÁT J., JUST P., str. 169

¹⁵⁴ ŠEDO J., str. 85 - 86

¹⁵⁵ *Výsledek volby*, dostupné z: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

tzv. direct mail, formou dopisů a pohledů se snažil oslovit pražské a mimopražské obyvatelstvo prostřednictvím dvou druhů letáku, které si ale protiřečily. První druh letáku určené pro mimopražské obyvatele nesl slogan „Nedovolte, aby dalšího českého prezidenta zvolila pouze Praha“. Druhý leták určen pro pražské obyvatele zase odkazoval na vyšší čerpání Prahy ze státního rozpočtu na úkor menším obcím. Ve volebních duelech byl Miloš Zeman oproti Schwarzenbergovi ztlačně energičtější, silnější, a lepší řečník, přestože mu byla často vytýkána silná agresivita, a negativita. Miloš Zeman se například musel veřejně omluvit Karlu Schwarzenbergovi, za nepravdivé informace, které sdělil o Schwarzenbergově manželce. Debaty se nakonec staly klíčovými nástroji kampaně, a díky nim Zeman svoji pozici velice posiloval.¹⁵⁶ A nakonec první přímou prezidentskou volbu vyhrál s 54,80 %, 2 717 405 hlasy, a stal se tak prvním prezidentem republiky, který byl zvolený občany.¹⁵⁷

4.2 Financování kampaně kandidátů, kteří postoupili do druhého kola

Tato část se zaměřuje na analýzu konečného účetnictví a výpisů transparentních účtů Karla Schwarzenberga a Miloše Zemana. Zaměřuje se na jejich příjmy a výdaje.

4.2.1 Financování kampaně Karla Schwarzenberga

Karel Schwarzenberg založil svůj transparentní účet u České spořitelny v září roku 2012. Nejdříve si na tento účet převedl ze svých soukromých financí 1 000 000 Kč. Prostřednictvím darů obdržel Karel Schwarzenberg 36 449 454, 47 Kč. Nejvíce dostal pro svou kampaň Karel Schwarzenberg od strany TOP 09 a to 9 000 000 Kč. Dále například 6 000 000 od fyzické osoby Winklera Libora, po 2 500 000 Kč dostal od Zdeňka Bakaly, Václava Dejčmara a Tomáše Němce. 2 000 000 Kč si převedl ještě ze svých soukromých financí. A například 1 000 000 Kč daroval Orlík nad Vltavou, který patří rodině Schwarzenbergů. U 41 dárců nejsou zveřejněny povinné informace dle zákona,

¹⁵⁶ ŠEDO J., str. 87 - 88

¹⁵⁷ *Výsledek volby*, dostupné z: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

od těchto 41 dárců získal Karel Schwarzenberg okolo 70 000 Kč. Nejvyšší dar činil pak 20 000 Kč.¹⁵⁸

Celkové výdaje na kampaň Karla Schwarzenberga činily 36 334 535 Kč. Nejvíce Karel Schwarzenberg utrácel za tiskovou inzerci, reklamu v rádiu, venkovní, internetovou, a facebookovou reklamu, za tuto formu propagace utratil 16 551 335,96 Kč. Další položky, které ho stály nejvíce peněz, byla klasická propagace, za tu utratil 10 182 575,46 Kč., propagace zahrnovala například výrobu a distribuci dopisů, výrobu reklamních předmětů, výrobu videozáznamů a předvolebních spotů. Další velké výdaje byly také výdaje na kontaktní kampaň a na předvolební akce, jako např. Noc s Karlem nebo Dny s Karlem, dále utratil velké množství peněz za PR, marketingové výzkumy, a provoz jeho kanceláře.¹⁵⁹

4.2.2 Financování kampaně Miloše Zemana

Miloš Zeman založil svůj transparentní účet, stejně jako Karel Schwarzenberg u České spořitelny a to k 5. 9. v roce 2012 se základním vkladem 100 korun. K 31. 12. už jeho transparentní účet disponoval 1 681 472 korunami. A to hlavně díky přijatým darům, které Miloš Zeman obdržel. Zeman měl v tomto ohledu hodně podporovatelů, kteří mu vyjadřovali svou podporu zasláním finanční částky na účet. A to především v prvním kole. Tyto finanční částky byly velmi rozdílné. Pohybovaly se od směšných částek, až po velmi vysoké částky. Od konce září, kdy byl účet založen, dary každým měsícem rostly. Do konce října získal Miloš Zeman 1 082 735,11 Kč od svých dárců, za listopad získal 1 661 907 Kč, za poslední měsíc v roce pak získal 4 003 927,78 Kč. Od nového roku a s blížícím se prvním kole dary rychle rostly. Během ledna, tedy kolem prvního a druhého kola přišlo na účet Miloše Zemana nejvíce darů, a za všechny měsíce také vybral nejvíce, přes 6 000 000 Kč. Vysoké částky přišly na účet Miloše Zemana až po ukončení voleb. Nejvyšší částka, kterou darovala na kampaň Miloše Zemana Strana Práv Občanů ZEMANOVCÍ a to rovné 2 000 000. Další například 1 500 000 Kč poskytl Štefan Lončnar, 1 000 000 Kč poskytlo Pozemní stavitelství Zlín a.s. a také Pojišťovací makléřství INPOL a.s., nebo fyzická osoba František Gajdoš. Další vysokou

¹⁵⁸ Účetnictví Karla Schwarzenberga

¹⁵⁹ Účetnictví Karla Schwarzenberga

částku - 670 000 Kč poskytlo Občanské sdružení „Přátelé Miloše Zemana“. Malých částek, jako například 5, 10 nebo 50 korun bylo malé množství. Nicméně objevovaly se zde i částky do koruny. Tyto částky se objevovaly na účtu Miloše Zemana velmi často, a ve většině případů k nim byla často připojena poznámka odesílatele. Proto je zřejmé, že tyto směšné částky měly spíše za účel sdělit svůj názor, než podpořit Miloše Zemana. Se směšnými částkami se v poznámce o odesílateli objevovaly často ironické, negativní a hanlivé názory, např.: „*Milan Fiala – Realit (za státní žrát, chlastat, spát, divně privatizovat, cestovat a milovat zemi zaslíbenou víc jak ČR – tak se tam, prosím, odstěhuj*“, „*Pane Zemane, ráčejte prosím z politiky velice rychle zmizet! Právě probíhající duel v TV mne přesvědčil, že vás opravdu volit nemám.*“, „*Ani přes becherovkovou sympatii můj hlas nedostanete. Šárka Svitáková*“, „*Doufám, že se národ vzpamatuje a nebude volit člověka, jehož jedinou silnou stránkou je ukazovat na slabiny druhých*“. Často také vyjadřovali touto cestou podporu spíše jeho protikandidátovi, Karlu Schwarzenbergovi: „*Jakub Sýkora. Podporuji Karla Schwarzenberga, a leč mě to stálo 50Kč. Vy, pane Zemane, ironii jistě pochopíte.*“, „*Kěž Vám Češi vyndaj pérka, na hrad zvolí Schwarzenberga!! S pozdravem, na hrad patří kníže, zeman patří na tvrz. Žáková*“, „*Raději na hradě fěrového charismatického dědu, co neumí pořádně mluvit, než prohnileho, arogantního a namyšleného Miloše Zemana*“ nebo „*Volím Karla místo ostudy a opoziční smlouvy*“. Na druhou stranu měl i mnoho podporovatelů, kteří mu zasílali částky od 100 do 5000 korun. K těmto darům byly často také připojené poznámky, které naopak vyjadřovaly podporu. Mezi nimi např.: „*Věřím, že pan Ing. Miloš Zeman, CSc. je poslední nadějí České republiky a jejích občanů.*“, „*Volím jako matka samoživitelka prezidenta pro spodních 90 % obyvatel ČR*“, „*Malý dar na velkou věc, Zeman na hrad!*“, „*I studenti podporují pana Zemana. Nejlepší názory, přehled a vize do budoucna. Hodně štěstí*“ a nakonec také proti Karlu Schwarzenbergovi: „*Miloši, držíme ti palce - Čechy patří Čechům a Morava Moravákům. Nechceme žádné Germány.* Pozitivní vzkazy s částkami od 50 do 5000 nad těmi negativními převažovaly. U 125 dárců nebyly uvedeny povinné náležitosti, téměř ve všech případech však jen u menších darů, nejvyšší dar bez povinných náležitostí byl 9 935 Kč. A Celkový součet darů činil 22 485 331,69 Kč. K tomu připsané úroky 1 789, 33 dalo dohromady 22 487 130,02 Kč v příjmech za celou kampaň.¹⁶⁰

¹⁶⁰ Účetnictví Miloše Zemana

Během své kampaně Miloš Zeman nejvíce utrácel samozřejmě za reklamu, billboardy, inzertní kampaň, za kterou utratil nejvíce peněz. Dále za plakáty, jejich tisk, výlepy a placení reklamních ploch. Spoustu peněz utrácel za kontaktní kampaň, za mítinky, a za doprovodné akce, a k nim spojenou produkci, za hudební produkci a vystoupení. Miloš Zeman splácel i po zvolení prezidentem. Splácel za pronájem prostorů, za zajištění občerstvení, za inzerci, plakáty, roznos letáků a reklamního materiálu, za zajištění mítinku, za webové stránky, sociální síť Facebook, a celou internetovou kampaň, za výrobu spotu. Celkem splatil po jeho zvolení 10 284 460,3 Kč. Celkově pak jeho výdaje činily 21 922 912,7 Kč. Ke dni 26. 3. zbylo na transparentním účtu 785 653,26 Kč.¹⁶¹

4.3 Hodnocení kampaní kandidátů na prezidenta

Tabulka č. 1: Kandidáti, kteří nepostoupili do druhého kola a jejich výkon

Jméno kandidáta	Umístění v prvním kole voleb	Výdaje na kampaň v Kč	Počet hlasů	Výkon (výdaje/počet hlasů) v Kč
Jana Bobošíková	9.	152 500	123 171	1,24
Jan Fisher	3.	12 690 298,48	841 437	15,08
Přemysl Sobotka	8.	16 675 662,30	126 846	131,46
Zuzana Roithová	6.	672 734,10	255 045	2,64
Jiří Dienstbier	4.	10 066 200,48	829 297	12,14
Taťána Fisherová	7.	125 057,55	166 211	0,75
Vladimír Franz	5.	433 754,86	351 916	1,23

Zdroj: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>, <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013>, zpracování vlastní

V hodnocení kampaně prostřednictvím podílu výdajů na kampaň kandidáta a počtem hlasů kandidáta u kandidátů, kteří nepostoupili do druhého kola, dopadl nejhůře Přemysl Sobotka. Který v prvním kole dostal pouhých 126 846 hlasů, to je v poměru na jeho výdaje 16 675 662 Kč, 131,46 Kč na jednoho voliče. Nejlépe z tohoto hodnocení vyšla Taťána Fisherová, kterou, i přes její umístění na 7. místě stál jeden její volič necelou korunu, tedy 0,75 Kč. Dobře z toho také vyšel Vladimír Franz, jehož stál jeden volič 1,23 Kč a umístil se na 5. místě, hned za čtvrtým Jiřím Dienstbierem, kterého jeden volič vyšel na 12,14 Kč.

¹⁶¹ Účetnictví Miloše Zemana

Tabulka č. 2: Kandidáti druhého kola a jejich výkon

Jméno kandidáta	Umístění v druhém kole voleb	Výdaje na kampaň v Kč	Počet hlasů v druhém kole	Výkon (výdaje/počet hlasů) v Kč po druhém kole
Karel Schwarzenberg	2.	36 334 535	2 241 171	16,21
Miloš Zeman	1.	21 922 913	2 717 405	8,07

Zdroj: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>, zpracování vlastní

Toto hodnocení je odlišné od dalších sedmi kandidátů. Jelikož se v druhém kole o všechny voliče dělili pouze Miloš Zeman a Karel Schwarzenberg, a za jejich kampaň utratili také po prvním kole více, než kandidáti, kteří v prvním kole skončili. V tomto ohledu je velice jasně vidět, že z tohoto hodnocení vyšel jako vítěz na plné čáře Miloš Zeman, i přes jeho nižší výdaje na kampaň, a cenou za jednoho voliče – 8,07 Kč, také ve volbě zvítězil, a stal se prezidentem republiky.

Až na případ s Přemyslem Sobotkou lze z hodnocení usoudit, že kampaň s vyššími náklady, s kterými jsou spojeny různé reklamní nástroje, mají rozhodně větší úspěch, než nízkonákladově pojaté kampaně, i přes to, že jsou tyto nízkonákladové kampaně sympatické a mají určitě jistý potenciál do budoucna.

4.4 Audit účetnictví kandidátů

Volební výbor všech kandidátů na prezidenta měl za povinnost zveřejnit veškeré účetnictví ohledně kampaně nejpozději 60 dnů po výsledku volby. Což bylo nejpozději do 27. března 2013. Mandátový výbor pověřil auditorskou firmu APEGO audit, s.r.o. k přezkoumání účetnictví kandidátů, porovnání s pravidly zákona č. 275/2012 Sb., a k sepsání následné závěrečné zprávy.¹⁶²

Závěrečná zpráva vyhodnocuje každého kandidáta zvlášť, u každého kandidáta kontroluje a vyhodnocuje, zdali volební výbor splnil své povinnosti dle zákona č. 275/2012 Sb. Dále kontroluje a vyhodnocuje výdaje kandidátů, zdali byly hrazeny pouze z prostředků volebního účtu, a zdali všechny prostředky sloužily pouze k úhradě výdajů

¹⁶² Zpráva z kontroly účetnictví kandidátů na prezidenta

a jejich výše byla v souladu se zákonem č. 275/2012 Sb., a nakonec zdali bylo účetnictví vedeno v plném rozsahu podle Zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.¹⁶³

Povinnost nakládat s finančními prostředky podle § 24 odst. 5 zákona č. 275/2012 Sb., nesplnil ani jeden kandidát. Dále § 24 odst. 7 zákona č. 275/2012 Sb., porušil Jan Fisher, Miloš Zeman, a Taťána Fisherová, ti neměli převedené finance z volebního účtu na sociální, zdravotní, sportovní, kulturní či jinak veřejně prospěšný účel. Žádný kandidát také nesplnil podmínku zveřejnit u všech dárců povinné náležitosti podle § 36 odst. 3 zákona č. 275/2012 Sb. Povinnost zveřejnit na stránkách kandidátů veškeré účetnictví kampaně tak, jako bylo zasláno Mandátovému a imunitnímu výboru Senátu České republiky dle § 38 zákona č. 275/2012 Sb., nesplnil také ani jeden z kandidátů. Zuzana Roithová, Karel Schwarzenberg a Jan Fisher nesplnili podmínky § 36 odst. 4 zákona č. 275/2012 Sb., o jiných plněních ocenitelných v penězích. Účetnictví Taťány Fisherové také nebylo v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb.¹⁶⁴

Ve většině případů však závěrečná auditorská zpráva vyhodnocuje určité body jako neověřitelné. Konkrétně zde uvádí „není možné plně ověřit“. Např. u § 23 zákona č. 275/2012 Sb., zdali jednotlivé výbory plnily všechny povinnosti týkající se s nakládáním s finančními prostředky, včetně dodržení lhůt, a složení volebního výboru, dále pak nebylo možné ověřit § 24 zákona č. 275/2012 Sb., zdali volební výbor do 5 dnů od dne registrace kandidátní listiny zveřejnil způsobem umožňující přístup na internetových stránkách kandidáta údaje o finančních prostředcích převedených na volební účet, a zdali je zároveň poslal i Ministerstvu vnitra a to se všemi povinnými údaji o původu finančních prostředků. A zdali tyto prostředky byly převedeny na volební účet ke dni podání kandidátní listiny. Dále nebylo v mnoha případech možné plně ověřit kontrolu zákona č. 563/1991 Sb., a kontrolu výdajů na volební kampaň u kandidátů.¹⁶⁵

¹⁶³ Zpráva z kontroly účetnictví kandidátů na prezidenta

¹⁶⁴ Zpráva z kontroly účetnictví kandidátů na prezidenta

¹⁶⁵ Zpráva z kontroly účetnictví kandidátů na prezidenta

5 Výsledky a doporučení

Všichni kandidáti na prezidenta v roce 2013 splnili podmínky dle čl. 57 Ústavy České republiky, a to podmínky volitelnosti do Senátu České republiky. Všem kandidátům v té době bylo nad 40 let, a žádný z kandidátů nebyl předtím dvakrát zvolen za prezidenta. Jana Bobošíková, Jan Fisher, Zuzana Roithová, Taťána Fisherová, Vladimír Franz a Miloš Zeman kandidovali prostřednictvím navrhujícího občana s peticí podepsanou více jak 50 000 podpisy. Jana Bobošíková nejdříve tuto podmínku po odečtení podpisů Ministerstvem vnitra nesplňovala, nicméně po odvolání u Nejvyššího správního soudu byla nakonec jako kandidátka uznána. Přemysl Sobotka, Jiří Dienstbier a Karel Schwarzenberg byli pak nominováni prostřednictvím poslanců a senátorů. Všichni kandidáti tak splnili podmínky podle § 21 zákona č. 275/2012 Sb. Všichni kandidáti také splnili podmínku § 23 zákona č. 275/2012 Sb., a založili volební výbor, který zodpovídal za financování jejich kampaně. Zdali si všichni kandidáti založili volební účet dle § 24 zákona č. 275/2012 Sb., už není až tak zřejmé. Jan Fisher, Přemysl Sobotka, Jiří Dienstbier, Taťána Fisherová, Vladimír Franz, Karel Schwarzenberg a Miloš Zeman založili volební účet za účelem financování kampaně v souladu se zákonem. Nicméně Jana Bobošíková nedávala o svých financích během kampaně skoro vědět, a Zuzana Roithová zase zveřejňovala jen pohyby na účtu. Podle auditorské zprávy pak § 24 odst. 5 zákona č. 275/2012 Sb., nesplnil ani jeden kandidát, a § 24 odst. 7 zákona č. 275/2012 Sb., nedodržel Jan Fisher, Miloš Zeman, a Taťána Fisherová. Podle § 25 zákona č. 275/2012 Sb., odečetlo Ministerstvo vnitra každému kandidátovi určitý počet podpisů. Většině kandidátů neklesl jejich počet podpisů pod 50 000 a tak je Ministerstvo vnitra podle § 26 zákona č. 275/2012 Sb., zaregistrovalo. Jediné kandidátce Janě Bobošíkové klesl počet podpisů pod 50 000, po odvolání u Nejvyššího správního soudu ji však počet nad 50 000 opět stoupl. A její kandidátní listina byla následně také zaregistrována.

Každý z kandidátů vedl svou kampaň v souladu s § 35 zákona č. 275/2012 Sb., využívali propagaci, doprovodné akce, také sdělovali i negativní informace o svých kandidátech. Zdali kampaň probíhala vždy čestně a poctivě podle § 35 odst. 2 zákona č. 275/2012 Sb., by se dalo polemizovat například u Miloše Zemana a jeho výstupů během debat v televizi.

Z analýzy účtů Miloše Zemana a Karla Schwarzenberga je jasné, že ani jeden z kandidátů nesplnil podmínky § 36 zákona č. 275/2012 Sb. V účetnictví Miloše Zemana

nevedlo povinné údaje 125 dárců, u Karla Schwarzenberga pak 41. Nebyly to sice závratné částky, ale nakonec daly dohromady docela vysokou částku. Auditorská zpráva dále uvádí, že ani další kandidáti nesplnili tyto podmínky dle § 36 zákona č. 275/2012 Sb.

Všichni kandidáti splnili podmínky § 37 zákona č. 275/2012 Sb., a jejich výdaje na volební kampaň nepřesáhly v prvním kole 40 000 000 Kč, a v druhém kole 50 000 000 Kč. Podle auditorské zprávy pak ani jeden kandidát nedodržel podmínky § 38 o zveřejnění výdajů o financování volební kampaně. Nejčastěji ze všech kandidátů porušil zákon Jan Fisher a Zuzana Roithová, oba porušili zákon celkem čtyřikrát.

Jedním z problémů při kontrole dodržení zákona během první přímé volby prezidenta je ten, že spoustu bodů podle zákona nelze plně ověřit. Tak je psáno i v auditorské zprávě, která měla přímo za úkol zjistit dodržování zákona během této přímé volby. Většina kandidátů odevzdala neúplné účetnictví, a i během volby nebyly zveřejňovány veškeré informace. Vše souvisí s tím nejhlavnějším problémem, a to s tím, že Ústava České republiky a k ní příslušný zákon neobsahují sankce pro nedodržení zákona během přímé volby. I když nebyly některé části zákona dodrženy, nemělo to pro kandidáty žádný následek. Je samozřejmě důležité brát to z pohledu, že toto byla úplně první přímá volba v České republice, a zákon o přímé volbě prezidenta č. 275/2012 Sb. byl v té době nový. Proto je důležité se z této první zkušenosti s přímou volbou prezidenta poučit do dalších let. A alespoň do roku 2018, kdy proběhne druhá přímá volba prezidenta, pozměnit zákon. V roce 2013 se kontrola dodržení zákona prováděla až po skončení volby. Pokud by to tak bylo i v dalších letech, sankce by mohly být stanoveny pouze v podobě pokut, jelikož po skončení volby už nelze nikoho z volby vyloučit, a není vhodné ani anulovat vítězství zvoleného kandidáta. Proto je nejvhodnější cesta, aby byl v příštích letech určen orgán, který by celý průběh volby, kampaně kandidátů, a financování těchto kampaní průběžně kontroloval v daných intervalech, a vynucoval dodržení zákona. Důležité je, aby zákon stanovil povinnost kandidátům podávat informace o své kampani, a financování své kampaně, průběžně v daných intervalech, aby je příslušný orgán mohl průběžně kontrolovat. Pokud by se během kontroly v období voleb zjistilo porušení zákona u některého z kandidátů, např. pokud by se během průběžné kontroly financování zjistilo, že kandidát nedodržel v některém bodě zákon, mohl by mu příslušný orgán uložit upomínku pro hrozící vyloučení z volby. Pokud by i nadále porušoval zákon v některých bodech, například třikrát za sebou, byl by z celé volby vyloučen. To by platilo i v případě,

že by kandidát nepodával průběžně informace o své kampani. Nejdůležitější však je, aby v den volby byla již kontrola provedena, a vyhodnocena. Aby bylo jasné, zdali všichni kandidáti, pro které bude lid hlasovat, dodrželi zákon. Proto by kandidáti měli před dnem volby uzavřít své transparentní účty, ukončit přijímání darů, splatit veškeré dluhy a zbylé finance na transparentním účtu převést na veřejně prospěšný účel. Pokud by v prvním kole nebyl zvolený kandidát, kandidáti, kteří by postoupili do druhého kola, by znovu otevřeli své účty, a opět před dnem volby by je museli uzavřít. Aby v den volby již bylo jasné, zdali kandidáti během své kampaně zákon dodrželi.

6 Závěr

Historicky první přímé volby prezidenta, která se konala v lednu 2013, se nakonec zúčastnilo devět kandidátů, každý disponoval jinými přednostmi, a jinými názory. Kampaně kandidátů se také odlišovaly, ať už v rozsahu využívání marketingových nástrojů, nebo v rozsahu jejich financování. Z hodnocení kandidátů, z poměru celkových výdajů na kampaň, a celkového počtu hlasů, u kandidátů, kteří nepostoupili do druhého kola, vyšla nejlépe Táňa Fisherová, kterou jeden její hlas stál ze všech kandidátů nejméně. Nicméně Táňa Fisherová skončila až na 7. místě, nejvýhodněji by se dala pak vyhodnotit kampaň Vladimíra Franze, který se umístil na 5. místě, i přes to, že ho jeden hlas stál nejméně hned po Táně Fisherové. Z kandidátů v druhém kole pak jasně zvítězil Miloš Zeman, který oproti Schwarzenbergovi utratil méně peněz, a tuto volbu nakonec vyhrál. Stal se tak prvním prezidentem České republiky zvoleným prostřednictvím přímé volby.

Cílem této práce bylo zjistit, zdali průběh první přímé volby v České republice na funkci prezidenta republiky v roce 2013 probíhal v souladu s platnými právními předpisy České republiky. Tato práce zjistila, že během přímé volby nebyl v několika bodech dodržen zákon, tudíž průběh první přímé volby v České republice na funkci prezidenta republiky v roce 2013 v souladu s platnými právními předpisy České republiky neprobíhal. Konkrétně byl porušen § 24 zákona č. 275/2012 Sb., dále byl porušen § 36 zákona č. 275/2012 Sb., a § 38 zákona č. 275/2012 Sb., a to všemi kandidáty na prezidenta. Důležité je také zmínit, že nelze přímo říci, že za nedodržení zákona může přímo kandidát, za kandidátem stojí především jeho volební výbor a ten za vše ručí. Tento volební výbor si však volí sám kandidát. V této přímé volbě zvolený, nynější prezident Miloš Zeman, také nedodržel ve všech bodech zákon. Prohřešky to sice nebyly nijak zásadní, nicméně kdo jiný by měl jít příkladem v dodržování zákonů, než samotná hlava státu. Důležité je tedy poučit se z této přímé volby do dalších let, a pozměnit zákon tak, aby se buď předešlo jeho nedodržení, nebo aby nedodržení zákona bylo vhodným způsobem sankcionováno.

Vhodným způsobem by pak mohlo být určení příslušného orgánu, který by celý průběh volby kontroloval, a vynucoval dodržení zákona. Kandidáti by pak měli povinnost průběžně podávat o své kampani, a financování kampaně veškeré informace. Pokud by tak neučinili, hrozily by jim sankce v podobě vyloučení z volby, a to samé v případě, pokud by kandidáti zákon opakovaně nedodržovali.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literatura

BUDINSKÝ, Libor. *Deset prezidentů*. 2. Praha: Knižní klub, 2008. ISBN 978-80-242-2142-7.

GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-423-7.

CHARVÁT, Jakub a Petr JUST. *První přímá volba prezidenta ČR v roce 2013: cesta k jejímu zavedení a okolnosti a politické důsledky první přímé volby*. 1. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-96-7.

KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*. 2011. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-95-0.

NOVÁK, Miroslav a Miloš BRUNCLÍK. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. 1. Praha: Dokořán, 2008. ISBN 978-80-7363-179-6.

SLÁDEČEK, Vladimír, Vladimír MIKULE a Jindřiška SYLLOVÁ J. *Ústava České republiky: komentář*. 1. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-869-9.

ŠEDO, Jakub. *České prezidentské volby v roce 2013*. 1. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013. ISBN 978-80-7325-325-7.

ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008. ISBN 978-80-210-4520-0.

7.2 Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky

7.3 Internetové zdroje

ANTOŠ, Marek. *Z prezidentské volby se stala fraška: Jak z toho ven?* [online]. In: . [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.respekt.cz/volby-prezidenta/z-prezidentske-volby-se-stala-fraska-jak-z-toho-ven>

Bobošíková pokřtila BOBObus [online]. 2012 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.jihlavske-listy.cz/clanek11384-bobosikova-pokrtila-bobobus.html>

FOJTOVÁ, Romana. *Transparentní účty prezidentských kandidátů* [online]. 2013 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://e-republika.cz/article1336-Transparentni-u%C4%8Dty-prezidentskych-kandidat%C5%AF>

Kampaň [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.volimkarla.cz/program/>

KRÁLIKOVÁ, Marcela. *Prezidentské kampaně 2013. Díl 1: Jan Fischer – Drahá kampaň skromného odborníka* [online]. 2013 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://politickymarketing.com/jan-fischer-kampan-prezident-2013>

Povolejme Přemysla! [online]. 2012 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.premyslsobotka.cz/clanky/povolejme-premysla/>

Přehled aktuálního financování kampaně Jana Fischera [online]. 2013 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?financovani=prehled-aktualniho-financovani-kampane-jana-fischera>

Přehled aktuálního financování kampaně Jiřího Dienstbiera [online]. 2013 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?financovani=prehled-aktualniho-financovani-kampane-jiriho-dienstbiera>

Přehled aktuálního financování kampaně Přemysla Sobotky [online]. 2013 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?financovani=prehled-aktualniho-financovani-kampane-premysla-sobotky>

Přehled aktuálního financování kampaně Táni Fischerové [online]. 2013 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?financovani=prehled-aktualniho-financovani-kampane-tani-fischerove>

Přehled aktuálního financování kampaně Vladimíra Franze [online]. 2013 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?financovani=prehled-aktualniho-financovani-kampans-vladimira-franze>

Přehled aktuálního financování kampaně Zuzany Roithové [online]. 2013 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?financovani=prehled-aktualniho-financovani-kampane-zuzany-roithove>

Rozhodnutí: Informace o kandidátech, kteří ve volbě prezidenta republiky kandidují [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-kandidatech-kteri-ve-volbe-prezidenta-republiky-kandiduji.aspx>

Rozhodnutí: Rozhodnutí o registraci kandidátní listiny nebo o odmítnutí kandidátní listiny [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/rozhodnuti.aspx>

Suverenita: Kampaň Jany Bobošíkové stála jen 150 000 [online]. In: . 2013 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/politici-volicum/Suverenita-Kampan-Jany-Bobosikove-stala-jen-150-000-267330>

Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 11.01. – 12.01.2013: Výsledek volby [online].
In: . 2013 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

7.4 Ostatní zdroje

Účetnictví Karla Schwarzenberga

Účetnictví Miloše Zemana

Zpráva z kontroly účetnictví kandidátů na prezidenta

8 Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Kandidáti, kteří nepostoupili do druhého kola a jejich výkon – str. 37

Tabulka č. 2: Kandidáti druhého kola a jejich výkon – str. 38

